

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΙΖ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΑΓ. ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 1 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1968 | ΑΡΙΘ. 17

ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΟΙ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗ—ΚΕΙΜΕΝΟΝ—ΣΧΟΛΙΑ

α'. Ἡ ἐμφάνισις τῶν πρώτων ἐκκλησιαστικῶν συγγραμμάτων. Ἡ ἀνοδικὴ πορεία τῆς ἐκκλησιαστικῆς γραμματείας.

1. Μετὰ τὰ λεχθέντα δὲν θὰ ξενίσῃ τὸ γεγονός, ὅτι ἡ ἐκκλησιαστικὴ γραμματεία τῶν τριῶν πρώτων αἰώνων οὔτε εἶχεν ἐξαντλήσει τὸν εὐρὺν κύκλον τῶν διαφερόντων τῆς, οὔτε πολλῶ ἦπτον εἶχε δυνηθῆ νὰ ἱκανοποιήσῃ καὶ αὐτὰς τὰς ἀμέσους ἀνάγκας καὶ ἀπαιτήσεις τῆς ὁσημέραι ὀργανομένης Ἐκκλησίας. Ἐλάχιστα γραμματειακὰ ἔργα ἢ ὀρθότερον γραπτὰ δοκίμια ἐκ τῆς μεταποστολικῆς ἐποχῆς δύνανται νὰ περιληφθοῦν εἰς τὸν περιεκτικὸν τίτλον τῆς «πρωτοχριστιανικῆς ἢ πρωτοεκκλησιαστικῆς γραμματείας».

2. Τὰ πρῶτα χριστιανικὰ γραμματειακὰ ἔργα εἶναι τὰ λεγόμενα Συγγράματα τῶν Ἀποστολικῶν Πατέρων. Ταῦτα ὁμοιάζουσι κατὰ τε τὸ περιεχόμενον καὶ κατὰ τὴν μορφήν πρὸς τὰ βιβλία τῆς Κ.Δ., μάλιστα δὲ τὰς ἐπιστολὰς τοῦ ἀποστόλου Παύλου. Ἐγγὺς χρονικῶς τῶν ἱερῶν ἀποστόλων ἱστάμενοι οἱ Ἀποστολικοὶ Πατέρες, τινὲς δὲ τούτων μαθηταὶ καὶ ἄκροαταὶ τούτων γενόμενοι, ἀνεδείχθησαν οἱ πρῶτοι θεματοφύλακες τῆς ἀποστολικῆς παραδόσεως καὶ οἱ ἄμεσοι συνεχισταὶ τῆς ἀποστολικῆς διδασχῆς καὶ οἱ μεταλαμπαδευταὶ τῆς ἱερᾶς ἀποστολικῆς Παρακαταθήκης.

Ἀποτελοῦν ἐπομένως οὗτοι τὴν χρυσοῦν γέφυραν μεταβιβάσεως καὶ μεταδόσεως τοῦ βιβλικοῦ πνεύματος ἐπὶ τὴν ζῶην καὶ δρᾶσιν τῆς πρώτης καὶ παλαιοτάτης, μόλις ὀργανουμένης ἐν μέσῳ τοῦ ἐθνικοῦ κόσμου, χριστιανικῆς Ἐκκλησίας.

3. Ὡς ἡ Ἁγία Γραφή, οὕτω καὶ τὰ ἔργα τῶν Ἀποστολικῶν Πατέρων συνετάχθησαν εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἐπιδιώκουσι δὲ κυρίως πρακτικόν - ἐποικοδομητικόν σκοπόν. Τινὰ τούτων φέρουσι τὴν μορφήν ἐπιστολῆς, ἕτερα δὲ ἔχουσι χαρακτηῖρα παραινετικοῦ λόγου ἢ κατηχητικῆς-ποιμαντικῆς διδασχῆς, ἐν δὲ μόνον ἐμφανίζεται ὡς Ἀποκάλυψις (Ὁ «Ποιμὴν» τοῦ Ἑρμᾶ).

Οἱ Ἀποστολικοὶ Πατέρες ἐπιζητοῦσι νὰ διασαφήσωσι δι' ἀπλῶν λέξεων τὸ μέγα τῆς θείας Οἰκονομίας μυστήριον καὶ τὸ ὑπέροχον τῆς ἐν Χριστῷ θείας Ἀποκαλύψεως. Ἀπαιτοῦσιν ὑπακοήν εἰς τοὺς ὑπὸ τῶν ἱερῶν ἀποστόλων καὶ τῶν διαδόχων αὐτῶν κατασταθέντας ἐκκλησιαστικούς ἡγέτας· καταπολεμοῦσι τὰς καινοφανεῖς αἰρέσεις καὶ ἐπιζητοῦσι νὰ προφυλάξωσι τοὺς πιστοὺς ἀπὸ τὴν πλάνην καὶ τὰ σχίσματα. Οἱ Ἀποστολικοὶ Πατέρες δὲν εἶχον βεβαίως τὴν πρόθεσιν νὰ ἐκθέσωσι, κατὰ τρόπον μεθοδικόν καὶ συστηματικόν, τὰς ἀρχὰς τῆς χριστιανικῆς πίστεως ἢ νὰ αἰτιολογήσωσιν ἐπιστημονικῶς καὶ λογικῶς τὸ περιεχόμενον τῆς εὐαγγελικῆς διδασχῆς, τῆς θείας δῆλον ὅτι Ἀποκαλύψεως, ὡς μικρὸν ὕστερον μετ' αὐτοὺς ἔπραξαν οἱ Ἀπολογηταί. Ἄλλ' εἶναι σφάλμα νὰ διακηρύττεται ὅτι τὰ ἔργα τῶν Ἀποστολικῶν Πατέρων στεροῦνται παντάπασι δογματικῆς καὶ ἄρα συστηματικῆς θεολογικῆς προβολῆς τῶν θεμελιωδῶν ἀρχῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ.

4. Τὰ θεμελιώδη δόγματα τῆς χριστιανικῆς Θρησκείας εὐρίσκονται ἐν σπέρματι ἐν τοῖς ἔργοις τῶν Ἀποστολικῶν Πατέρων. Αἱ βασικαὶ δογματικαὶ Ἀλήθειαι, οἷαι ἡ περὶ Τριαδικοῦ Θεοῦ, δημιουργίας τοῦ κόσμου, θείας προνοίας, λογικῶν πνευμάτων (ἀγγέλων καὶ δαιμόνων), ἡ περὶ πλάσεως τοῦ ἀνθρώπου, πτώσεως τούτου καὶ ἀπολυτρώσεως διὰ Χριστοῦ, ἡ περὶ θείας Χάριτος, δικαιοῦσεως καὶ σωτηρίας, ἡ περὶ

Ἐκκλησίας καὶ Ἱεραρχίας, ἡ περὶ μυστηρίων, ἐσχάτων καὶ μελλούσης κρίσεως καὶ ἀνταποδόσεως ἐπισημαίνονται ἐπ' εὐκαιρίᾳ ἐν τῷ πνεύματι τῆς Κ.Δ., ἀνευ βεβαίως συστηματικῆς θεολογικῆς αἰτιολογήσεως.

Τὰ ἔργα ἐπομένως τῶν Ἀποστολικῶν Πατέρων, ὡς τὰ πρῶτα γραπτὰ μνημεῖα ὀρθῆς κατανοήσεως τῆς εὐαγγελικῆς διδαχῆς, ἐντελῶς ἐξέχουσιν θέσιν καταλαμβάνουσιν ἐν τῇ Πατερικῇ καὶ Ἐκκλησιαστικῇ καθόλου Γραμματείᾳ, τοποθετούμενα εὐθὺς μετὰ τὸν Κανόνα τῆς Κ.Δ. Τινὰ μάλιστα τούτων ἐθεωρήθησαν καὶ ὡς κανονικὰ ἔργα, συναριθμηθέντα μετὰ τῶν κανονικῶν βιβλίων τῆς Κ.Δ., ἀνεγινώσκοντο δὲ καὶ ἐπ' Ἐκκλησίας εἰς τινὰς ἐκκλησιαστικὰς κοινότητας. Πάντα ταῦτα σημειῶ μετ' ἐμφάσεως, ἵνα ἄρω τὴν ἐσφαλμένην ἀντίληψιν πολλῶν, ὅτι ἡ ἐπιστημονικὴ Θεολογία ἤρξατο ἀναπτυσσομένη τὸ πρῶτον διὰ τῶν Ἀπολογητῶν τοῦ Β' καὶ Γ' αἰῶνος. Ἀκριβεστέρα καθ' ἡμᾶς εἶναι ἡ διατύπωσις : Αἱ βάσεις τῆς Θεολογίας ἐτέθησαν ὑπὸ τῶν πρώτων γραπτῶν μνημείων. Ἄμα γραπτὰ ἐκκλησιαστικὰ ἔργα, συγχρόνως καὶ Θεολογία. Ἡ Θεολογία ἤρξατο λοιπὸν δι' αὐτῆς ταύτης τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἐτυπώθη καὶ διηρμηνεύθη ὑποτυπιδῶς καὶ ἐν σπέρματι διὰ τῶν συγγραφῶν τῶν Ἀποστολικῶν Πατέρων, ἐξετέθη δὲ διεξοδικώτερον, μεθοδικώτερον καὶ συστηματικώτερον, μάλιστα ἐπὶ φιλοσοφικῶν βάσεων, διὰ τῶν Ἀπολογητῶν τοῦ Β' καὶ Γ' αἰ. καὶ διὰ τῶν διαφορῶν Θεολογικῶν Σχολῶν ἀνήχθη βαθμιαίως εἰς τὸ ὕψος ἀληθοῦς Ἐπιστήμης, ἰδίᾳ ἀφ' ὅτου ἡ ἐπίσημος Ἐκκλησία διὰ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων ἀπεφάσισεν, ἀμυνομένη κατὰ τῶν ποικίλων αἱρέσεων, νὰ διατυπώσῃ καὶ καθορίσῃ ὀριστικῶς τὸ δόγμα, ἦτοι τὴν ἀμετάθετον, ἀμετακίνητον καὶ ἀναλλοίωτον ἐρμηνείαν διὰ λογικῆς διατυπώσεως τῶν θεμελιωδῶν Ἀρχῶν τῆς Πίστεως.

(Συνεχίζεται)

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ
Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου

Ε Π Ι Κ Α Ι Ρ Α

Ἡ ἐπίσκεψις τῶν ἀσθενῶν.

Ὁ ἱερεὺς δὲν ἔχει ὡς πεδῖον τῆς δραστηριότητός του μόνον τὸν ναόν, ἀλλὰ ὀλόκληρον τὴν ἑνορίαν ὡς ἀριθμὸν προσώπων. Οἱ ἑνοριῖται δὲν πρέπει νὰ τὸν βλέπουν ἀπλῶς ὅταν ἐκκλησιάζονται ἢ ὅταν τὸν καλοῦν κατ' οἶκον διὰ τὴν τέλεισιν ἀγιαστικῆς τινος πράξεως. Πρέπει καὶ ὁ ἴδιος νὰ εὐρίσκεται πλησίον των ὡσάκις ἔχουν ἀνάγκην τῆς συμπαραστάσεώς του. Μία τοιαύτη περίπτωσις εἶναι τὸ χρέος τοῦ ἱερέως νὰ ἐπισκέπτεται τοὺς ἀσθενοῦντας ἐκ τῶν πνευματικῶν του τέκνων, εἴτε εἰς τὰς οἰκίας των εἴτε εἰς νοσοκομεῖα. Αὐτὸ τὸ ἀπαραίτητον «παρῶν» τοῦ ποιμένος παρὰ τὴν κλίνην τῆς σωματικῆς, συνηθέστατα δὲ καὶ τῆς ψυχικῆς ὀδύνης, εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ ἀπαραβάτα καθήκοντα, εἰς τὰ ὅποια δὲν χωρεῖ ἀμέλεια καὶ δὲν ἐπιτρέπεται ἀδιαφορία. Εἶναι καθήκον πατρικῆς ἀγάπης καὶ ἀποστολικῆς συνειδήσεως. Ὁ ἱερεὺς, μὲ τὴν παρουσίαν του, τονώνει τὸ ἠθικὸν τοῦ ἀσθενοῦς, ἀποδεικνύει τὸ ἀνιδιοτελὲς ἐνδιαφέρον του δι' αὐτὸν καὶ μὲ ὀλίγα λόγια ποὺ θὰ τοῦ εἴπη δύναται νὰ ἐπιδράσῃ εἰς τὴν ψυχὴν του κατὰ σωτήριον τρόπον. Διότι ὁ εὐαγγελικὸς λόγος καρποφορεῖ εὐκολώτερον εἰς στιγμὰς θλίψεως, κατὰ τὰς ὁποίας ἡ καρδιά τοῦ ἀνθρώπου μαλακώνει καὶ σοβαρώτεροι σκέψεις διαδέχονται τὴν συνήθη ἀμεριμνησίαν καὶ ἐπιπολαιότητα, μὲ τὴν ὁποίαν πολλοὶ ἀντιμετωπίζουν τὴν ζωὴν εἰς αὐτὸν ἐδῶ τὸν κόσμον.

Αἱ ἐρωτήσεις κατὰ τὴν Ἰ. Ἐξομολόγησιν.

Ὁ ἔχων φωτισμένην μετάνοιαν πιστὸς ἐπαληθεύει τὸ ψαλμικὸν «τὴν ἀνομίαν μου ἐγὼ γινώσκω» καὶ ἐξαγορεύει μόνος του ὅ,τι βαρύνει τὴν συνειδησίην του, χωρὶς ὁ πνευματικὸς νὰ τὸν διευκολύνῃ εἰς τοῦτο μὲ διαφόρους ἐρωτήσεις. Ἀλλὰ ἡ πείρα ἀποδεικνύει ὅτι δὲν ἔχουν ὅλοι οἱ προσερχόμενοι εἰς τὸ Μυστήριον τῆς Ἰ. Ἐξομολογήσεως τοιαύτην φωτισμένην μετάνοιαν. Εἶναι ἀνάγκη λοιπὸν ὁ πνευματικὸς, μὲ καταλλήλους ἐρωτήσεις, νὰ βοηθῇ τὸν ἐξομολογούμενον εἰς τὴν ἐξαγόρευσιν. Ἀλλὰ αἱ ἐρωτήσεις αὐταὶ χρειάζονται προσοχὴν καὶ περίσκεψιν εἰς τὴν ἐκλογὴν των καὶ εἰς τὴν διατύπωσίν των. Πρέπει νὰ ἐκλέγωνται ἐκεῖνοι ποὺ ἀντιστοιχοῦν εἰς τὴν ἡλικίαν, τὴν μόρφωσιν καὶ τὴν πιθανὴν ἐμπειρίαν ἐκάστου πιστοῦ, νὰ εἶναι δὲ διατυπωμέναι

μέ σαφήνεια, ἀλλὰ καὶ λεπτότητα. Νὰ γίνωνται ἐξ ἄλλου μέ στοργικὴν σοβαρότητα, ὥστε ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ αἰσθάνεται ὁ ἐξομολογούμενος τὸ βάρος τῆς ἁμαρτίας του, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ ἔχη ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν πνευματικὸν του, ὁ ὁποῖος δι' αὐτὸν εἶναι Πατὴρ καὶ ὄχι Δικαστῆς.

Ἡ καθαριότης εἰς τὸν Ναόν.

Ἡ Ἁγία Γραφή διδάσκει ὅτι ἕκαστος πιστὸς καὶ ἀναγεννημένος ἐν Χριστῷ ἄνθρωπος εἶναι ναὸς τοῦ Θεοῦ. Ὁ ὕλικὸς ναὸς, μέσα εἰς τὸν ὁποῖον πραγματοποιοῦνται αἱ λατρευτικαὶ συναξεῖς τῶν Χριστιανῶν, συμβολίζει αὐτὸν τὸν ἐσωτερικὸν καὶ μυστικὸν ναόν, πού εἶναι τὸ κάθε ζῶν μέλος τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ λαμπρότης, ἡ κατανυκτικὴ ἀτμόσφαιρα καὶ ἡ ἱερότης τοῦ ὕλικου ναοῦ ἀντιστοιχοῦν εἰς τὸ εὐαγγελικὸν φῶς, τὴν κατάνυξιν καὶ τὰ ἅγια αἰσθήματα πού ἔχει μέσα του ὁ κάθε συνειδητὰ ἐκκλησιαζόμενος πιστὸς. Ἡ δὲ καθαριότης, ἡ ὁποία πρέπει νὰ βασιλεύῃ μέσα εἰς τὸν ὕλικὸν ναόν, εἶναι ἀπαύγασμα τῆς καρδιακῆς καθαρότητος ἡμῶν τῶν πιστῶν. Δὲν εἶναι λοιπὸν ἀπλῶς καὶ μόνον ζήτημα «πολιτισμοῦ» τὸ νὰ λάμπουν αἱ ἐκκλησίαι μας καὶ νὰ εἶναι νοικοκυρευμένα, ἀλλὰ καὶ ζήτημα βαθυτέρας συμβολικότητος. Περιττὸν δὲ νὰ λεχθῆ, ὅτι ὁ ἐφημέριος πρέπει νὰ θεωρῆ ἑαυτὸν ὡς τὸν κύριον ὑπεύθυνον καὶ διὰ τὸ θέμα τοῦτο.

Οἱ νεωκόροι.

Ἡ ὑποδειγματικὴ συμπεριφορὰ ὀλοκλήρου τοῦ «προσωπικοῦ» τῆς ἐνορίας—ἐφημερίων, ἱεροψαλτῶν καὶ νεωκόρων— εἶναι στοιχεῖον ἀπαραίτητον διὰ τὴν ἀπρόσκοπτον καὶ καλὴν ἀπόδοσιν τοῦ ἀφυπνιστικοῦ, ἐποικοδομητικοῦ καὶ ἁγιαστικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας, τὸ ὁποῖον ἀσκεῖται ἐντὸς τοῦ ναοῦ. Καὶ διὰ μὲν τοὺς κληρικοὺς καὶ τοὺς ἱεροψάλτας ἐγράψαμεν σχετικῶς ἄλλοτε εἰς τὴν στήλην αὐτὴν. Ἀξίζει νὰ σημειωθοῦν τῶρα ὀλίγα καὶ διὰ τοὺς νεωκόρους.

Οὗτοι εἶναι συνήθως πρόσωπα στοιχειώδους ἢ καὶ ἑλλιπεστάτης θύραθεν καὶ ἐκκλησιαστικῆς μορφώσεως, ἄνθρωποι ἀπλοϊκοὶ καὶ ἀνίδεοι. Ἄν εἶναι ὅμως εὐλαβεῖς καὶ ἔχουν φόβον Θεοῦ, κατορθώνουν νὰ συμπεριφέρωνται ἐντὸς τοῦ ναοῦ κοσμίως καὶ εἰς τὰς σχέσεις των πρὸς τοὺς ἐνορίτας εἶναι ἐποικοδομητικοί. Χρειαζονται ὅμως καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν τὰς ὁδηγίας καὶ τὰς κατευθύνσεις τῶν ἐφημερίων, οἱ ὁποῖοι εἶναι οἱ κυρίως ὑπεύθυνοι δι' ὅ,τι συμβαίνει εἰς τὴν ἐνορίαν. Μὲ τὴν ἰδικὴν των παρακολούθησιν καὶ καθοδήγησιν, οἱ νεωκόροι θὰ κινοῦνται

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Φωναί διαμαρτυρίας.

Αἱ μαρτυραὶ καὶ διαμαρτυραὶ διὰ τὴν τοιαύτην ὀλεθρίαν χρῆσιν τῆς ὥραίας τέχνης τοῦ Κινηματογράφου, διὰ τὴν ὁποίαν ἡ ἀνθρωπότης θὰ ἤμποροῦσε νὰ καυχᾶται, εἶναι ἀναρίθμητοι, καὶ προέρχονται ἀπὸ κάθε σκοπιὰν τοῦ κοινωνικοῦ ὄργανισμοῦ.

Ἀναφέρομεν ἀπὸ αὐτὰς μερικὰς, — ἀντιπροσωπευτικὴ ἐκλογή — ἀπὸ τὰς ὁποίας καταφαίνεται ὅτι πλὴν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ποικίλοι ἄλλοι παράγοντες ἀνησυχοῦν καὶ ἐκφράζονται μὲ τὰ καυστικώτερα λόγια διὰ τὴν Κινηματογραφικὴν ἐκτροπὴν.

Ὁ Θ. Παπακωνσταντίνου ἔγραφεν εἰς τὰς ΕΙΚΟΝΑΣ τῆς 11-5-1962:

«...Δὲν θὰ ἦτο ὑπερβολικὸς ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι ὁ κινηματογράφος ἔχει ἐξελιχθῆ εἰς τὸν σπουδαιότερον ἀεκπαιδευτικὸν παράγοντα» τοῦ σημερινοῦ κόσμου μὲ τὴν βαθυτέραν σημασίαν τοῦ ὄρου.

εἰς τὰ πλαίσια τῆς καλῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀγωγῆς καὶ θὰ ἐπιτελοῦν οὕτω τὸ ταπεινὸν ἀλλὰ τόσον χρήσιμον καθῆκόν των «εὐσημῶνως καὶ κατὰ τάξιν», ὡς λέγει ὁ θεῖος Ἀπόστολος διὰ πάντας τοὺς λειτουργοῦντας καὶ ὑπηρετοῦντας εἰς τὸν οἶκον τοῦ Κυρίου.

Τὰ λειτουργικὰ βιβλία.

Τὰ λειτουργικὰ βιβλία — Εὐαγγέλια, Ἀπόστολοι, Μηναῖο, Τριῶδιον, Πεντηκοστάριον, Εὐχολόγια κ.λπ. — πρέπει νὰ διατηροῦνται εἰς τὸν ναὸν ὑπ' εὐθύνην τοῦ ἱερέως καὶ τῶν φαλτῶν καθαρὰ καὶ ὅσον τὸ δυνατὸν ἄφθαρτα. Μὲ αὐτὰ γίνεται ἡ λατρεία, ἡ δὲ συντόμευσις τῆς ζωῆς των ἀπὸ τὴν ἀμέλειαν καὶ τὴν «βάνουσον» χρησιμοποίησίν των, ἀποτελεῖ, λόγῳ τῆς ἀνάγκης ἀντικαταστάσεώς των, μίαν οἰκονομικὴν ἐπιβάρυνσιν, ἡ ὁποία εἶναι πολὺ αἰσθητὴ διὰ ναοὺς πτωχοῦς. Ἄλλ' ἐκτὸς τῆς οἰκονομικῆς πλευρᾶς τὴν φροντίδα διὰ τὴν καλὴν διατήρησιν τῶν λειτουργικῶν βιβλίων ἐπιβάλλει καὶ τὸ αἶσθημα τῆς εὐπρεπείας. Ὅλα τὰ σκεύη καὶ τὰ ἀντικείμενα τῆς λατρείας ἀξίζουσι τὴν λεπταίσθητον προσοχὴν μας, διότι ἡ χρῆσις των δὲν εἶναι μόνον ἰδική μας ὑπόθεσις, ἀλλὰ ἀναφέρεται εἰς τὸν Θεόν, πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ Ὁποίου τὰ χρησιμοποιοῦμεν πρὸς δόξαν Του.

Εἶναι ὁ μέγας παιδαγωγὸς καὶ δημιουργὸς προτύπων. Ὀλίγη προσοχὴ ἀρκεῖ διὰ νὰ τὸ διαπιστώσῃ κανεὶς αὐτὸ ἀνὰ πᾶν βῆμα του, ὅπου συναντᾷ εἰς τοὺς ὁμοίους του πληθῶραν ἐξωτερικῶν γνωρισμάτων (τρόπων ἀμφιέσεως κλπ. ἀλλὰ καὶ χειρονομιῶν καὶ κινήσεων) τῶν διαφόρων ἠθοποιῶν τοῦ κινηματογράφου. Ἡ ἐπίδρασις του ὅμως δὲν περιορίζεται ἐκεῖ. Ἐπεκτείνεται καὶ ἐπὶ τῆς νοστοροπίας τοῦ θεατοῦ καὶ ἐπὶ τῆς κοινωνικοηθικῆς συμπεριφορᾶς του.

«...Ὁ κινηματογράφος ἀπεκλήθη «ἐβδόμη τέχνη». Δὲν εἶναι ὅμως πάντοτε τέχνη, ἐνῶ εἶναι πάντοτε ἐπιχειρήσις καὶ μάλιστα ἀπὸ τὰς μεγαλυτέρας. Ἐνῶ δὲ «ἐργάζεται» μὲ κατ' ἐξοχὴν κερδοσκοπικὰ καὶ ἐπιχειρηματικὰ κριτήρια, ἀπολαμβάνει πλήρους ἀσυνδοσίας ὡς «τέχνη». Δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον καὶ—ἀλλοῦ περισσότερον ἀλλοῦ ὀλιγώτερον—ἔχει ἐξελιχθῆ εἰς ἓνα χυδαῖον ἀναμοχλευτὴν τῶν ἐνστικτῶν καὶ ἐν ὀνόματι τῆς τέχνης καὶ τῆς ἐλευθερίας προσφέρει ἀπὸ τινος εἰς τὸ κοινὸν ὄλον ἐν συχνότερον τὰς πλέον βρωμερὰς, ἀκολάστους καὶ ἀποκρουστικὰς ὄψεις τῆς ζωῆς.

«...Ὁ σημερινὸς κινηματογράφος ἔχει προσανατολισθῆ, κατὰ σημαντικὸν ποσοστὸν, εἰς τὴν προβολὴν τοῦ «σεξ», ἀλλὰ ὑπὸ τὰς πλέον δηλητηριώδεις μορφὰς του.

«Σιγὰ-σιγὰ κατέλαβαν κυρίαρχον θέσιν εἰς τὴν ὀθόνην ὅλαι αἱ διαστροφαι τοῦ ἐρωτικοῦ ἐνστικτοῦ—ἐν ὀνόματι ὄχι μόνον τῆς «τέχνης», ἀλλὰ καὶ τῆς «ἐπιστήμης»: Ὁ σαδισμὸς, ἡ ὁμοφυλοφιλία, τὸ ἀνώμαλον ἐρωτικὸν πάθος, ἡ αἰμομιξία, αἱ πρόωροι ἐρωτικαὶ σχέσεις, οἱ βιασμοί, αἱ ἀποπλανήσεις, αἱ ἀπαγωγαὶ καὶ αἱ παντὸς εἶδους κτηνωδία, ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ἐρωτικοῦ ἐνστικτοῦ καὶ περὶ αὐτό, ἔχουν καταντήσει τὰ προσφιλέστερα θέματα τῶν παραγόντων τοῦ κινηματογράφου: Παραγωγῶν, σκηνοθετῶν καὶ σεναριογράφων.

Ἄλλά, καὶ ὅσάκις τὰ θέματα δὲν ἀντλοῦνται ἀπὸ τὸν ἐφιαλτικὸν κόσμον τῆς ἐρωτικῆς παθολογίας, πάλιν γεμίζουν μὲ ἀχαλίνοτα, ἀκόλαστα καὶ βρωμερὰ πρότυπα. Κορίτσια, ποῦ δὲν μποροῦν ἢ δὲν θέλουν νὰ σταματήσουν ἐμπρὸς εἰς τίποτε, ἄνδρες καὶ σύζυγοι, βουτηγμένοι εἰς τὸν ἠθικὸν βόρβορον μέχρι λαιμοῦ, γυναῖκες ἐλευθερίων ἠθῶν, ἀποτελοῦν τοὺς ἥρωας τῶν ταινιῶν. Τὰ κορίτσια εἶναι «δυναμικά»: οἱ σύζυγοι ἔχουν «κατανόησιν» (καὶ κάνουν ὅ,τι ὅλοι—κατὰ τὴν ταινίαν), καὶ αἱ πόρνοι ἔχουν «χρυσὴ καρδιά», μεγάλα αἰσθήματα, ὠραίας τουαλέττας καὶ ζοῦν ἐν μέσῳ ἐκθαμβωτικῆς χλιδῆς...

Ἄϊδου τί διαλαμβάνει σχετικῶς μὲ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ ἔργου ἢ διαφῆμησις—μετὰ τῶν σολοικισμῶν καὶ τῶν βαρβαρισμῶν τῆς ταινίας προβληθείσης εἰς ἐλληνικοὺς κινηματογράφους τὴν παρελθοῦσαν ἐβδομάδα: Ἐντὸς ὀλίγου ὅλη ἡ Ἀθῆνα θὰ μιλήσῃ γι' αὐτὸ τὸ φιλμ. Τολμηρό, σκληρό, βίαιο, ἀποκαλύπτει πέρα γιὰ πέρα τὶς πιὸ ἐλευσινὲς πράξεις τῆς σημερινῆς νεολαίας γιὰ (sic) ἀκό-

ρεστο πόθο, έρωτα και άκατανόμαστα (sic) όργια. 'Υπέρ—αύστη-
ρως άκατάλληλον. Μὲ τήν βασίλισσα τοῦ στρίπ-τῆς όλοκλήρου
τοῦ κόσμου».

«Διὰ τοὺς νέους—και όχι μόνον δι' αὐτούς, ἀλλὰ και διὰ πολλοὺς
πού ἔχουν περάσει τήν πρώτην νεότητα—,αὐτοὶ οἱ «δυναμισμοὶ»
και αἱ «κατανοήσεις» και οἱ «ἐλευθεριασμοὶ» ἀποκτοῦν, μὲ τήν
ύποβλητικὴν δύναμιν τοῦ κινηματογράφου, τὸν χαρακτῆρα κα-
νόνοζ ζωῆς. Δημιουργεῖται, ἔτσι, εἰς τὸ πολὺ κοινὸν ἓνα κλῆμα
μιμήσεως, ἀνοχῆς και ἠθικῆς ἀμβλύτητοζ. Ἀκόμη και ἡ πορνεία
ὡς ἐπάγγελμα ἐμφανίζεται ἐλκυστικὴ και πλήρηζ πλεονεκτημάτων.
Δεδομένου δὲ ὅτι ἡ λογικὴ τῶν περισσοτέρων ἀνθρώπων λειτουργεῖ
μὲ ἄλλατα και μὲ χάσματα, αἱ συνέπειαι τῶν κινηματογραφικῶν
αὐτῶν «ἐμπειριῶν» εἶναι καταστρεπτικαί.

«...Τὸ κίνητρον ὄλων ἀνεξαιρέτωζ εἶναι τὸ κέρδοζ, πού καταλύει
κάθε δισταγμόν. Ὑπάρχουν ὅμως μεταξὺ αὐτῶν (ὅπως εἰς τὰς
ἄλλας ἐκδηλώσεις τῆς «τέχνης») και πολλὰ ἠθικῶζ διεστραμμένα
στοιχεῖα τὰ ὁποῖα, πέραν τοῦ ἐλατηρίου τοῦ κέρδοζ, αἰσθάνονται
τήν άκατανίκητον παρόρμησιν νὰ ναρκοθετοῦν πᾶν ὅ,τι ἀπομένει
ύγιὲζ και ἠθικόν εἰς τήν ζωήν, διότι οἱ ἴδιοι εἶναι ἄρρωστοι και
ἀνώμαλοι.

«Ἀσχολούμενοζ πρὸ καιροῦ μὲ τοὺς «παράγονταζ» αὐτοὺς ὁ
διάσημοζ Ἄγγλοζ θεατρικὸζ συγγραφεὺζ και κοινωνικὸζ μελετη-
τῆζ Τζῶν Πρίσλεϋ, ἔγραφε τὰ ἐξῆζ εἰς τοὺς «Κυριακάτικουζ
Τάξιμοζ»: «Ἐνα μεγάλο ποσοστὸν τῆς καλλιτεχνικῆς ζωῆς τοῦ Λον-
δίνου εὐρίσκεται εἰς τὰς χεῖραζ κιναιδῶν. Τὸ θεατρικόν ἔργον τὸ
γράφει ἓναζ κιναιδοζ. Τὸ ἀναβιβάζει εἰς τὸ θέατρον ἓναζ κιναιδοζ.
Τὸ παριστάνει ἓναζ κιναιδοζ. Καὶ τελικὰ τὸ ἐπαινεῖ μὲ τήν κρι-
τικὴν τοῦ ἓναζ κιναιδοζ. Εἶναι θαυμαστὴ ἡ ἀλληλεγγύη μεταξὺ
των». Τὸ ἴδιον—μὲ μερικὰζ παραλλαγὰζ—συμβαίνει όχι μόνον εἰς
τὸ Λονδίνον ἀλλὰ και εἰς τοὺς Παρισίους. Ἡ ἐποχὴ μας εἶναι ἐπο-
χὴ τοῦ στρίπ-τῆζ και τῆς παντοδυναμίας τῶν ὁμοφυλοφίλων, οἱ ὁ-
ποῖοι ἔφθασαν μέχρι τοιοῦτοζ σημείου ἀποθρασύνσεωζ, ὥστε νὰ
διασκευάσουν κλασσικὰ ἔργα και νὰ μετατρέφουν τὸν κεντρικόν ἥ-
ρωα εἰς ὁμοίον των...».

Ἐ Σπῦροζ Μελάζ ἔγραφεν εἰς τήν ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝ τῆς 21-1-
1962:

«Τὸ φωτεινὸ τελλάρο εἰδοποίησε, πρὶν ἡ προβολὴ τῆς ταινίας
ἀρχίση, «Ἀκατάλληλον διὰ νεαρὰς ἡλικίας». Εἶναι μία ὑποχρέω-
σιζ αὐτῆ, πού ἔχει, πολὺ σωστά, ἐπιβληθῆ στίς ἐπιχειρήσεις ἀπὸ τήν
εἰδικὴν ἐπιτροπὴν, πού ἀσκεῖ κάποια ἐλαφρότατη λογοκρισία, ἠθικῆς
και παιδαγωγικῆς μορφῆς, στὰ κινηματογραφικὰ θεάματα. Ἐγύ-
ρισα κι' ἔρριξα μιὰ ματιὰ στήν πλατεῖα. Ἦταν γεμάτη παιδιὰ...

Ἀγόρια, κορίτσια, δεσποινίδια, πού μόλις πρόβαλαν ἀπὸ τ' αὐγὸς τους... Ἄκουσα πίσω μου κι' ἓνα διάλογο ἀπὸ τρυφερὲς φωνοῦλες: Ἔλεγε τὸ ἀγόρι σὲ μιὰ μικροῦλα:—Εἶδες τί εἶπε; Εἶναι ἀκατάλληλο γιὰ μᾶς...—Ἀφοῦ μᾶς ἔφερε ἡ μαμά... Αὐτὴ ξέρεي καλύτερα... Ἡ μαμά καθόταν πίσω ἀπὸ τὰ βλαστάρια της, ἄφθονη, μακαρία, ὅλη προσμονή, μετὰ τὴν γαργαλιστικὴ προειδοποίησι ὅτι θὰ ἔβλεπε κάτι τὸ ἀκατάλληλο... Προφανῶς δὲν εἶχε ἀκούσει τὸν διάλογο τῶν παιδιῶν της. Ἡ ταινία σὲ λίγο ἄρχισε. Ἡρωῖς, μιὰ νέα μὲ δωδεκάδα φίλων, εἰκόνες ἐρωτισμοῦ ἡμίγυμνες, στίς ὁποῖες τὰ μικρὰ ἐντροφοῦσαν διψαλέα, μὲ τὴν ἀπόλυτη ἐγκρισι τῆς μαμᾶς...».

Ἄ Χρ. Χαιρόπουλος στὸ ΕΘΝΟΣ τῆς 21-1-1966 ἔγραφε:

«Προχθές, στὸ γκαγκστικὸ ἀριστούργημα, πού εἶδα, ἐμέτρησα δέκα φόνους πρωταγωνιστῶν, χωρὶς νὰ λογαριάσω κι' ἐκείνους τῶν κομπάρσων. Διὰ τῆς βίας ἐγλύτωσε ὁ πρωταγωνιστὴς κατὰ τὰ ἄλλα συμπαθέστατος, γλυκύτατος καὶ γοητευτικὸς Πῶλ Νιούμαν, τὸν ὁποῖον εἶχε κι' αὐτὸν γιὰ καθάρισμα ἓνας ἀδελφικὸς του φίλος, δικηγόρος δέ, ἀλλὰ στὸ τέλος μετενόησε καὶ τὸν ἄφησε νὰ ζήσει, ὄχι γιὰ τίποτε ἄλλο βέβαια, ἀλλὰ γιὰ νὰ μὴν προδοθῆ ἢ συνταγῆ τοῦ «χάπτου ἔντ», ἡ ὁποία ἀποτελεῖ ἀδιάσειστον δόγμα γιὰ τὴν ἀμερικανικὴ κινηματογραφικὴ βιομηχανία.

«Βγῆκα ἀγριεμένος, ἀπορῶν καὶ ἀπογοητευμένος ἀπὸ τὸν δροσερὸ κινηματογράφο, ὅπου ἡ μόνη εὐχάριστη στιγμή ἦταν τὸ διάλειμμα—διότι δὲν εἶχε καὶ μίκυ-μάους... Οἱ νέοι ἄνθρωποι, μὲ τὰ τρυφερὰ αἰσθήματα, τὴν ἐν ἐξελίξει ἀκαταστάλακτη ἰδιοσυγκρασία, ἐπηρεάζονται βαθύτατα—κάτι πιὸ πολὺ, ὑφίστανται διαβρωτικὰ καταστρεπτικὴ τὴν ἐπίδρασι. Ρευστὴ καὶ μαλακὴ ἡ καρδιά τοῦ παιδιοῦ, τοῦ ἐφήβου, παίρνει εὐκόλα τὸ σχῆμα πού θὰ τῆς δώσουμε. Κι' ἄμα μπῆ στὸ καλοῦπι τοῦ ἐγκλήματος, βγαίνει ἐγκληματικὴ». Δὲν τὸ ἐνοοῦν αὐτὸ οἱ βιομήχανοι τοῦ κινηματογραφικοῦ γκαγκστικισμοῦ;

Ἄ Δ. Ψαθᾶς, στὰ ΝΕΑ τῆς 28-2-1966, ἔγραφε:

«Τὰ μεγάλα πνευματικὰ κέντρα τοῦ δυτικοῦ κόσμου ἀποτελοῦν τίς ἐστίες, ἀπ' ὅπου ἐξακοντίζονται ὅλα τὰ ἄνθη τῆς παρακμῆς καὶ τῆς σαπίλας μιᾶς μεγάλης ὁμάδος «πνευματικῶν ἀνθρώπων» καὶ καλλιτεχνῶν, γεμάτων τάχα ἀπὸ τίς ἀνησυχίες τοῦ αἰῶνα μας, τοὺς παλμοὺς καὶ τὴν ἀγωνία τοῦ ὁποῖου ψάχνουν νὰ βροῦν μέσα στὰ ἐσώρρουχα τῶν γυναικῶν. Ὅλοι τοῦτοι ἀβαντάρωνται ἀπὸ ἀχόρταγους κυνηγοὺς τοῦ κέρδους—μεγαλοεπιχειρηματίες—κι' ἔτσι ὀλοῦθε ὑπάρχουν οἱ λεγεῶνες τῶν ἀνθρωποειδῶν ἐκείνων, πού στίς τάξεις τους περιλαμβάνονται διεστραμμένοι «πνευματικοὶ» τύποι κάθε εἴδους, ὁμοφυλόφιλοι, πόρνες, σωματέμποροι, ταλαντοῦχοι

καλλιτέχνες, καλλιτέχνισσες, σκηνοθέτες, συγγραφείς, που έξαπ-
λύουν όλες τις «πνευματικές τους ανησυχίες»—μᾶλλον ἀκαθαρσίες—
ἐναντίον τοῦ σύμπαντος κόσμου, συνήθως μὲ τὸ τρομερὸ κι' ἀκατα-
μάχητο ὄπλο τοῦ κινηματογράφου».

Τὸ ΒΗΜΑ τῆς 14-12-1963 ἔγραφεν :

«**Η ΣΙΩΠΗ**» ΤΟΥ ΜΠΕΡΓΚΜΑΝ ΑΝΑΣΤΑΤΩΝΕΙ ΤΟΥΣ
ΣΟΥΗΔΟΥΣ. Οἱ ἐρωτικές σκηνές καὶ τὸ ψυχογραφικὸν μαστίγιωμα
τοῦ τελευταίου ἔργου τοῦ μεγάλου σκηνοθέτου. «Ἐνα ἑκατομμύ-
ριον καὶ πλέον Σουηδῶν παρηκολούθησε τὴν νέαν ταινίαν τοῦ Ἴγκμαρ
Μπέργκμαν («ἡ σιωπή»). Εἰς τὴν Στοκχόλμην τρεῖς κινηματογράφοι
τὴν προβάλλουν ταυτοχρόνως καὶ ἡ θύελλα ἢ ὅποια συνάδευε τὴν
πρεμιέρα συνεχίζεται ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος τῶν ἐκκλησιῶν, τῶν στηλῶν
τῶν ἐφημερίδων, τοῦ ραδιοφώνου καὶ εἰς τὰς κατ' ἰδίαν συζητήσεις.
Ἡ δρᾶσις ἐκτυλίσσεται εἰς ἓνα ξενοδοχεῖον μιᾶς μὴ κατονομαζο-
μένης ξένης χώρας, ὅπου καταλύουν κατὰ μίαν διακοπὴν ἑνὸς τα-
ξιδιοῦ των μία νεαρὰ Σουηδέζα, ὁ μικρὸς υἱὸς τῆς καὶ ἡ μεγαλυτέ-
ρα ἀδελφὴ τῆς. Εὐρίσκονται εἰς πλήρη ἀπομόνωσιν, δεδομένου ὅτι
οὔτε ὁμιλοῦν οὔτε ἐννοοῦν τὴν γλῶσσαν, καὶ ἡ μόνη των ἐπαφὴ μὲ τὸν
ἔξω κόσμον εἶναι ἓνα τρανζίστορ, τὸ ὅποιον ἐπὶ ὀλίγα φευγαλέα
λεπτὰ παίζει μερικὰ ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸν Μπάχ, σύμβολον μιᾶς
ιδέας Θεοῦ ἀπὸ τὸν ἔξω κόσμον φιλτραρισμένη μέσα ἀπὸ ἓνα μη-
χάνημα.

«Οἱ δυὸ γυναῖκες εὐρίσκονται εἰς τὸ χεῖλος μιᾶς παρὰ φύσιν
σχέσεως. Ἡ ἀνία καὶ ἡ ἔλλειψις προσανατολισμοῦ τὶς περισφιγ-
γουν καὶ αὐτὲς καταφεύγουν εἰς ποικίλας μορφὰς ἐρωτισμοῦ : ἡ
μεγαλύτερη εἰς αὐτοϊκανοποίησιν, ἡ μικροτέρα εἰς μίαν ἀστρα-
πιαίαν ἐρωτικὴν ἐπαφήν μὲ ἓνα ὑπηρέτην, μὲ τὸν ὅποιον ἡ σεξουα-
λικὴ πρᾶξις εἶναι ἡ μόνη ἐπαφή. Ὁ γυιὸς τῆς παρακολουθεῖ τὰ
πάντα καὶ ἀντιδρᾷ εἰς αὐτὴν τὴν ἀτμόσφαιραν μὲ διάφορες πράξεις
ἀσεβείας καὶ μὲ φρικτὰ σκίτσα. Ὑλικῶς δὲν τοὺς λείπει τίποτε,
κατοικοῦν σὲ πολυτελὲς ἄν καὶ παλαιοῦ ρυθμοῦ καὶ παραστολισμένο
διαμέρισμα καὶ διὰ τὴν τροφήν καὶ τὸ ποτὸν χρησιμοποιοῦν νεύ-
ματα καὶ χειρονομίες...».

Τὰ ΝΕΑ τῆς 3-1-1966 ἔγραφεν :

«Ὁ Τζαίημς Μπόντ, ὁ θρυλικὸς ἥρωσ τῶν ἔργων κατασκοπείας
καὶ τῶν δραματικῶν ἀστυνομικῶν ἐπεισοδίων πρόκειται νὰ ἐκθρο-
νισθῇ. Τὴν θέσιν του θὰ καταλάβῃ μία γυναῖκα—κατάσκοπος, ἡ
Μόντεστου Μπλαίτζ, ἡ ὅποια δὲν διστάζει μπροστὰ σὲ τίποτα καὶ
εἶναι πάντοτε ἑτοιμοὶ νὰ πραγματοποιήσῃ τὰ σχέδιά τῆς.

«Εἶναι μία τρομερὴ καὶ ἀδίστακτῃ γυναῖκα. Ἐχει κάμει ἐγκλή-
ματα στὴ ζωὴ τῆς καὶ διευθύνει μία συμμορία λαθρεμπόρων καὶ κα-

κοποιών, με την όνομασία «τὸ δίχτυ». Ἐχει κερδίσει ἑκατομμύρια ἀπὸ αὐτὴν τὴν κακοποιὸ δραστηριότητα καὶ ἀπεσύρθη στὸ διαμέρισμα τῆς, στὸ Χάυντ Πάρκ τοῦ Λονδίνου. Ἐχει ἓνα σύντροφο στὴ ζωὴ τῆς, τὸν Γουίλλι Γκάρβιν, με τὸν ὁποῖο κάνουν πολλές δουλειές, ὄχι ὅμως γιὰ νὰ πλουτίσουν, ἀλλὰ γιὰ νὰ μάθουν μυστικά καὶ νὰ ἐξυπηρετήσουν ὑπηρεσίες κατασκοπίας...».

Εἰς τὴν ἰδίαν ἐφημερίδα τῆς 21-2-1966 ἐγράφετο :

«Κρίσι περᾶ ὁ κινηματογράφος, τόσο στὴν Εὐρώπη, ὅσο καὶ στὴν Ἀμερικὴ. Κρίσι θεμάτων, σεναρίων, ἰδεῶν, νοοτροπίας. Ἡ τηλεόρασις παραμένει ὁ μεγάλος ἀνταγωνιστής. Καὶ ἐνῶ ὅλοι περιμέναν ὅτι ἡ ἐβδόμη τέχνη θὰ ξεπερνοῦσε τὴν κρίσι με τὴν ποιότητα, τὴν ποικιλία καὶ τὰ ὀξύτατα κοινωνικά θέματα, ξαναγυρίζει στὰ παλιὰ καὶ στὰ ἴδια. Ξαναγυρίζει στὸν ἐφιάλτη, στὸν τρόπο καὶ στὸ σαδισμό. Τὰ νέα τέρατα τῆς ὀθόνης εἶναι ἀπομίμησι τῶν παλαιῶν. Εἶναι ὁ Δράκουλας καὶ ὁ Φράνκεστάιν, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐπιδιώκουν τίποτε ἄλλο παρὰ μόνον νὰ ἱκανοποιήσουν τὰ σαδιστικά ἐνστικτα σὲ διαστάσεις μεγαλύτερες.

«Τὸ σύνθημα γιὰ τὴν ἐπιστροφή στὸν τρόπο καὶ τὴν κτηνωδία ἔδωσε καὶ πάλι ὁ ἀμερικανικὸς κινηματογράφος καὶ συγκεκριμένως τὸ Χόλλυγουντ. Ἡ κινηματογραφικὴ βιομηχανία τοῦ τρόμου ἀπερρόφησε 35.000.000 δολλάρια καὶ ὅπως ἀναφέρεται θὰ διατεθοῦν ἐφέτος ἀκόμη μεγαλύτερα ποσά.

«Ἀλλὰ καὶ ὁ ἀγγλικὸς κινηματογράφος δὲν ὑστέρησε. Ἡ ἑταιρία «Χάμμερ Φίλμς» στὸ Λονδίνο ἔχει θέσει τὸ πρόγραμμα τῶν ταινιῶν τρόμου καὶ πρόκειται νὰ μεταφέρῃ στὴν ὀθόνη τὴ μούμια ποὺ ἐκδικεῖται, τὸν ἀνθρωπο-λύκο καὶ ἄλλα τέρατα, με τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ ἀνανεώσῃ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ κοινοῦ.

Γιατὶ ὅμως αὐτὴ ἡ ἐπιστροφή; Ὁ κινηματογράφος εἶναι μία βιομηχανία. Βρίσκεται στὰ χέρια ἐπιχειρηματιῶν, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐνδιαφέρονται γιὰ ἰδανικά τέχνης, ἀνθρώπων κλπ., ἀλλὰ μόνο γιὰ τίς εἰσπράξεις. Μερικοὶ ἀπὸ τοὺς παραγωγοὺς θυμῆθησαν τὰ νιάτα τους καὶ τίς ταινίες τρόμου. Νοστάλγησαν τὸν γυρισμὸ σ' αὐτὰ τὰ φίλμς, με τὴν διαφορὰ ὅτι ἤθελαν νὰ τὰ προσαρμόσουν στὸ σημερινὸ πνεῦμα τῆς κυριαρχίας τοῦ σέξ. Καὶ μετέτρεψαν ὅλα αὐτὰ τὰ τέρατα σὲ βιαστές, βασανιστές, σαδιστές.

«Ἔτσι θὰ δοῦμε στὴν προσεχῆ κινηματογραφικὴ περίοδο τὰ πιὸ φρικτὰ θεάματα. Οἱ παραγωγοὶ θεωροῦν ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν πλέον νὰ συγκινηθῇ τὸ κοινὸ με ἐρωτικὲς σκηνὲς ἐπάνω σὲ κρεββάτια ἢ σὲ ξεγυμνώματα. Πέρασαν στὸ ὑπερσέξ, σὲ συνδυασμὸ με τὸν τρόπο. Καὶ νομίζουν ὅτι μόνο με αὐτὸν τὸν τρόπο θὰ προκαλέσουν τὸ κοινὸ καὶ θὰ τὸ κάνουν νὰ ἐνδιαφερθῇ γιὰ τὸν κινηματογράφο.

«Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ὅτι θὰ ἔχουμε στὸ μέλλον ὄχι ἠθοποιούς

Θέματα πρὸς ἀνάπτυξιν εἰς ἐνοριακοὺς κύκλους

Η ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΚΛΗΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΑ·Ι·ΚΩΝ ΕΝ ΤΗ, ΕΝΟΡΙΑΚῃ, ΖΩῃ,

Β'

Ἡ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἣτις ἀποτελεῖ τὸ μυστικὸν σῶμα τοῦ Χριστοῦ, σαφῆς διάκρισις τῆς τάξεως τῶν κληρικῶν καὶ τῆς τάξεως τῶν λαϊκῶν γίνεται ἐπὶ τῷ σκοπῷ, ἵνα ἀμφοτέρω, ὡς λέγει ὁ Γρηγόριος Ναζιανζηνὸς «συντεθέντα ἀλλήλοις καὶ συγκραθέντα, τό τε ὑστεροῦν καὶ τὸ πλεονάζον, ὡσπερ ἐν μέλεσιν τοῦ αὐτοῦ σώματος (καὶ τῇ ἁρμονίᾳ τοῦ πνεύματος συμβιβασθέντα καὶ συνδεθέντα ἐν ἁρτιον ἀποδειχθῆ σῶμα καὶ αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ τῆς κεφαλῆς ἡμῶν ὄντως ἀντάξιον)»^ε.

6. Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ, Λόγος 32, § ια' ἐν Migne

ποῦ ὑποδύθησαν ἀνθρώπους, ἀλλὰ ἐρμηνευτὲς τεράτων, Φράνκεστάιν ποῦ ἐκδικοῦνται σεξουαλικά τις γυναῖκες, τις βασανίζουν καὶ κατόπιν τις στέλνουν στὸ θάνατο. Νέα ὀνόματα αὐτοῦ τοῦ νέου εἴδους ἔχουν κιόλας ἀναφανῆ στὸν κινηματογράφο καὶ οἱ παραγωγοὶ εἶναι ἱκανοποιημένοι ἀπὸ τὶς εἰσπράξεις. Τὸ σύνθημά τους τώρα εἶναι: τρόμος καὶ σέξ. Βασανιστήρια, ταπεινώσεις, τολμηρὲς σκηνές. Τὰ τέρατα ἐναντίον ὡραίων γυναικῶν. Δὲν μπορούμε νὰ ξέρουμε τί ἄλλο θὰ δοῦμε ἀκόμη».

Τὸ συμπέρασμα ἀπὸ αὐτὴν τὴν πολὺ σύντομον ἐπιθεώρησιν τοῦ Τύπου εἶναι ἡ ἀπογοήτευσίς. Συγγραφεῖς κινηματογραφικῶν ἔργων, σκηνοθέται, ἡθοποιοί, κινηματογραφισταί, ὅλοι συναγωνίζονται ποῖος θὰ προσφέρῃ, περισσοτέραν εἰς ποσότητα καὶ ἐκυστικωτέραν εἰς ἐμφάνισιν, τὴν κατωτερότητα.

Κατόπιν αὐτοῦ, τὴν ιδιότητα τῆς τέχνης δὲν ἤμπορεῖ κατ' οὐδένα λόγον νὰ τὴν διεκδικήσῃ ὁ Κινηματογράφος. Πολλῶ δὲ μᾶλλον δὲν δικαιούται νὰ διεκδικήσῃ τὸ προνόμιον τῆς ἐλευθερίας, τὸ ὅποιον ἀπὸ ὅλους αὐτοὺς τοὺς παράγοντας προβάλλεται, διὰ νὰ καλύψῃ ὅλην αὐτὴν τὴν βρωμερότητα. Τὸ μόνον, τὸ ὅποιον διατηρεῖ, εἶναι τὸ ὅτι μὲ τὴν φαντασμαγορίαν του καὶ τὸν κεντρισμὸν τῶν κατωτάτων παθῶν ἐλκύει τὰ πλήθη καὶ εἴτε τὸ θέλει, εἴτε ὄχι, τὰ παιδαγωγεῖ καὶ τὰ χειραγωγεῖ εἰς τὴν ἐξαθλίωσιν τοῦ χαρακτῆρος, εἰς τὴν ἀποχαύνωσιν τῆς σκέψεως καὶ τοῦ συναισθήματος, εἰς τὴν φαυλότητα καὶ τὸν μηδενισμὸν.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Τρίκκης καὶ Σταγῶν ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Τούτων οὕτως ἐχόντων, ἐξηγεῖται διατὶ ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος λέγει χαρακτηριστικῶς: «Οἱ λαϊκοὶ δέονται ἡμῶν· ἡμεῖς δὲ πάλιν δι' αὐτούς ἐσμεν». «Ὁμοίως ἀλλήλων χρήζομεν καὶ ἄρχοντες ἀρχομένων καὶ ἡγούμενος ὑπηκόων· ἄρχοντες μὲν γὰρ πολλῶν ἔνεκεν. Οὐδεὶς γὰρ ἀρκεῖ καθ' ἑαυτὸν τι πράξει, ἂν τε χειροτονῆσαι δέη, ἂν τε βουλὰς σκέψασθαι καὶ γνώμας, ἀλλὰ τιμιώτεροι γίνονται ἀπὸ τῆς συνόδου καὶ τοῦ πλήθους». «Διὰ τοῦτο μείζονα δύναται τὸ κοινὸν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἄπερ καθ' ἑαυτὸν οὐ δύναται τις μετὰ τῶν ἄλλων ἰσχύει»⁷.

Καὶ ὡς ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ σώματι (ὁ ὀφθαλμὸς οὐ δύναται λέγειν τοῖς λοιποῖς χρεῖαν ὑμῶν οὐκ ἔχω), αἱ τε γὰρ χεῖρες ἀλλήλων δέονται καὶ οἱ πόδες ἀλλήλους στηρίζουσι καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἐν τῇ συμφωνίᾳ τὸ ἐναργὲς τῆς καταλήψεως ἔχουσι), τοιοῦτοτρόπως καὶ ἐν τῷ μυστικῷ σώματι τοῦ Χριστοῦ δὲν δικαιολογοῦνται κατ' οὐδένα λόγον «οἱ τὰ μείζονα εἰληφότες χαρίσματα ἐπαίρεσθαι κατὰ τῶν τὰ ἐλάττονα ἐχόντων, ὡς οὐ χρήζοντες αὐτῶν». Διότι καὶ «τὸ ἔλαττον χάρισμα ἔστιν ἀναγκαῖον, καὶ τούτου χωρὶς χωλεῖ τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας»⁸.



Ἐκ τῶν εἰρημένων συνάγεται, ὅτι καὶ οἱ λαϊκοὶ εἶναι κεκλημένοι νὰ συνεισφέρουν τὰς δυνάμεις καὶ τὰ χαρίσματά των εἰς τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας. Πόσον αὐθορμήτως καὶ καρποφόρως συνέβαινε τοῦτο κατὰ τοὺς ἀποστολικοὺς χρόνους μαρτυρεῖται ὑπὸ πολλῶν χωρίων τῆς Καινῆς Διαθήκης. Συμφώνως πρὸς τὴν μαρτυρίαν τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων, εἰς τὴν διάδοσιν τοῦ Εὐαγγελίου τὰ μέγιστα συνεβάλλοντο καὶ οἱ λαϊκοί. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ ἐξῆς περικοπή: «Οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες ἀπὸ τῆς θλίψεως τῆς γενομένης ἐπὶ Στεφάνῳ διῆλθον ἕως Φοινίκης καὶ Κύπρου καὶ Ἀντιοχείας... Ἦσαν δὲ τινες ἐξ αὐτῶν ἄνδρες Κύπριοι καὶ Κυρηναῖοι, οἵτινες εἰσελθόντες εἰς Ἀντιόχειαν ἐλάλουν πρὸς τοὺς Ἑλληνιστάς, εὐαγγελιζόμενοι τὸν Κύριον Ἰη-

⁷ Ε.Π. 36, 185. Τοῦ αὐτοῦ, Λόγος 2ος ἀπολογητικός..., § γ' ἐν Migne.
⁸ Ε.Π. 35, 409.

7. Χρυσόστομου, Εἰς τὴν Α' Κορ. Ὁμιλ. 10, § 2· εἰς τὴν Β' Κορ. ὁμιλ. 8, § 3 ἐν Migne Ἐ.Π. 61, 83 καὶ 456. Τοῦ αὐτοῦ, Εἰς τὰς Πράξεις ὁμιλ. 37, § 3 ἐν Migne Ἐ.Π. 60, 266. Παν. Τρεμπέλα, Δογματικὴ τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, τόμ. Β', Ἀθῆναι, 1959, σ. 373 — 374.

8. Παν. Τρεμπέλα, ἐνθ' ἄνωτ, σ. 375, ἐνθα ἰδὲ καὶ τὰς σχετικὰς παραπομπάς.

σοῦν. Καὶ ἦν χεὶρ Κυρίου μετ' αὐτῶν, πολὺς τε ἀριθμὸς πιστευ-
σας ἐπέστρεψεν ἐπὶ τὸν Κύριον» (Πράξ. ια', 19—21).

Αἱ «Πράξεις τῶν Ἀποστόλων» ὁμιλοῦν ὡσαύτως διὰ τὴν
Ταβιθά ἐν Ἰόππῃ, ἣτις ἦν «πλήρης ἔργων ἀγαθῶν καὶ ἐλεημοσυ-
νῶν, ὧν ἐποίει» (θ', 36), διὰ τὴν ἱεραποστολικὴν ἐργασίαν τῆς
Πρισκίλλης καὶ τοῦ Ἀκύλα ἐν Κορίνθῳ, Ἐφέσῳ καὶ Ρώμῃ
κ.λπ.

Λίαν διαφωτιστικὸν εἶναι τὸ 16ον κεφάλαιον τῆς πρὸς Ρω-
μαίους ἐπιστολῆς, ὅπερ ὡσαύτως μνημονεῦει τὴν Πρίσκιλλαν
καὶ τὸν Ἀκύλαν: «Ἀσπάσασθε Πρίσκιλλαν καὶ Ἀκύλαν τοὺς
συνεργούς μου ἐν Χριστῷ, οἵτινες ὑπὲρ τῆς ψυχῆς μου τὸν ἑαυ-
τῶν τράχηλον ὑπέθηκαν, οἷς οὐκ ἐγὼ μόνος εὐχαριστῶ, ἀλλὰ
καὶ πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι τῶν ἐθνῶν, καὶ τὴν κατ' οἶκον αὐτῶν ἐκ-
κλησίαν» (στ. 3—5).

Εἰς τὸ αὐτὸ κεφάλαιον στέλλονται ἀσπασμοὶ εἰς μίαν «Μα-
ριάμ, ἣτις πολλὰ ἐκοπίασε» (στ. 6), πρὸς τὴν «Τρυφαινᾶν καὶ
Τρυφῶσαν, τὰς κοπιώσας ἐν Κυρίῳ» (στ. 12), πρὸς τὴν «Περ-
σίδα τὴν ἀγαπητὴν, ἣτις πολλὰ ἐκοπίασεν ἐν Κυρίῳ» (στ. 12),
πρὸς τὴν μητέρα τοῦ Ρούφου, τὴν ὁποίαν ὁ Παῦλος θεωρεῖ καὶ
ὡς ἰδικὴν του μητέρα (στ. 13), πρὸς τὴν Ἰουλίαν (στ. 15) «πι-
θανῶς σύζυγον τοῦ Φιλολόγου»⁹ ἢ ἀδελφὴν αὐτοῦ¹⁰, πρὸς τὴν ἀ-
δελφὴν τοῦ Νηρέως (στ. 15). Πᾶσαι αἱ γυναῖκες αὗται διὰ τῆς
ἐργασίας των εἶχον προσφέρει σημαντικὰς ὑπηρεσίας τόσον εἰς
τὸν Παῦλον, ὅσον καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν¹¹.

(Συνεχίζεται)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητὴς Πανεπιστημίου

Γενικὸς Διευθυντὴς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

9. Ad. v. Harnack, Die Mission und Ausbreitung des Christentums in den ersten drei Jahrhunderten⁴, τόμ. 2 (1924), σ. 592.

10. Παν. Τρεμπέλα, Ὑπόμνημα εἰς τὰς ἐπιστολάς τοῦ Παύλου (1937), σ. 134.

11. Ad. v. Harnack, ἐνθ' ἄνωτ. Πρὸς Δ. Μπαλάνου, Ἡ θέσις τῆς γυναικὸς ἐν ταῖς θρησκείαις καὶ ἰδίως ἐν τῷ Χριστιανισμῷ (1910), σελ. 43.

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντόν:
Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ ΕΚΚΛΗΣΙΑ
'Οδὸς Φιλοθέης 19, Ἀθῆναι - Τηλέφ. 227.689.

ΜΙΚΡΑ ΘΥΣΙΑ - ΜΕΓΑΛΗ ΔΥΝΑΜΙΣ

Ἀπὸ 1ης Ὀκτωβρίου 1967, ὡς εἶναι ἤδη γνωστὸν, εὐλογίαις τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Ἱερωνύμου καὶ ἐγκρίσει τῆς Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀνασυνεκροτήθη τὸ Γραφεῖον Συντονισμοῦ Ἱεραποστολικῆς Δράσεως.

Ἡ συμφώνως τῷ σκοπῷ τοῦ Γραφείου ἔρευνα καὶ μελέτη τῆς ὅλης καταστάσεως ἔχει ἀποδείξει, ὅτι αἱ προοπτικαὶ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ Ἱεραποστολικοῦ ἔργου εἶναι εὐνοϊκαὶ καὶ μεγάλαι, ἀλλὰ κοὶ αἱ δυσχέρειαι καὶ ἀνάγκαι ἄκρως σημαντικά.

Αἱ δύο ἐκδηλώσεις, αἱ ἀποσκοποῦσαι τὸσον εἰς τὴν διαφώτισιν τοῦ κοινοῦ ὅσον καὶ εἰς τὴν ἀπόκτησιν οἰκονομικῶν δυνατοτήτων, ἦτοι ἡ «Ἱεραποστολικὴ Δραχμὴ» (ἔρανος μεταξὺ τῶν κατηχητοπαίδων) καὶ ἡ «Ἑβδομάς Ἱεραποστολῆς» (ὁ κατὰ τὴν Ἀγίαν Πεντηκοστὴν περιαχθεὶς Δίσκος), διὰ πρώτην φορὰν ὀργανωθεῖσαι τὸ 1968 παρὰ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, εἶχον ὡς οἰκονομικὸν ἀποτελέσμα τὴν συγκέντρωσιν περίπου 700 χιλιάδων δραχμῶν μέχρι σήμερον.

Τὸ ὡς ἄνω ποσὸν δὲν ἐπαρκεῖ παρὰ μόνον διὰ τὴν κάλυψιν δαπανῶν ὑπὲρ μικρῶν τινῶν ἔργων ἐπιτελικῆς σκοπιμότητος ἢ ἀμέσου πρακτικῆς ἀνάγκης.

Εἶναι ὅμως ἀνάγκη νὰ θεμελιωθῇ μόνιμος Ἱεραποστολικὸς ὀργανισμὸς καὶ νὰ συσταθοῦν Ἱεραποστολικά συγκροτήματα—ἰδρύματα μελέτης καὶ δραστηριότητος Ἱεραποστολικῆς, μεγάλης ἀκτίως καὶ ἀποδόσεως, ἀνάλογα τοῦλάχιστον πρὸς ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα διαθέτουν ἑτερόδοξοι Ἱεραποστολαί.

Ἐνώπιον τῶν μεγίστων τούτων ὑποχρεώσεων ἴσως δὲν θὰ πρέπη νὰ ζητήσῃ κανεὶς περισσοτέραν κατανόησιν ἀπὸ αὐτὴν, τὴν ὁποῖαν ὀφείλομεν νὰ ἐπιδείξωμεν ἡμεῖς, ὡς κληρικοί.

Ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς κατανοήσεως αὐτῆς, ὡς ἡλεημένος παρὰ Κυρίου ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς ὑμῶν, ἔρχομαι νὰ θέσω ἐνώπιον ὑμῶν τὰ ἑξῆς ἐρωτήματα :

α) Εἶναι μεγάλη θυσία διὰ κάθε κληρικὸν οἰουδήποτε βαθμοῦ, τὸ νὰ δεχθῆ προαιρετικῶς νὰ κρατοῦνται τοῦλάχιστον 2,50 δραχμαὶ ἐπὶ χιλίων, ἐκ τῶν μηνιαίων ἀποδοχῶν ;

β) Ἡ μικρὰ αὕτη κράτησις τοῦ 2,50 % θ' ἀποφέρῃ κατ' ἔτος—ἐάν ὅλοι οἱ κληρικοὶ τὴν δεχθοῦν—ἔσοδα ὑπὲρ τῆς Ἐξωτ. τικῆς Ἱεραποστολῆς 625.000 δραχ. Δὲν εἶναι μία ἄρκετὰ σημαντικὴ οἰκονομικὴ δύναμις ποὺ πηγάζει ἀπὸ μίαν τὸσον μικρὰν θυσίαν ; Εἶναι βέβαιον ὅτι κατ' ἔτος ἡ μισθοδοσία τῶν κληρικῶν φθάνει τὸ ὕψος τῶν 250 ἑκατομμυρίων δραχ. Μετὰ τὴν ὡς ἄνω κρ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ ΣΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ

ΝΑ. Σοφίζεται λοιπὸν τὸ μοναδικὸ καὶ πολὺ σωτήριο ἐκεῖ-
νο, συγκεντρώνοντας δηλαδὴ τὸν ἑαυτό του, ὅσο μπορούσε· καὶ
περιφρουρώντας τον μ' ὄλη του τὴν πνευματικὴ δύναμη· κι' ἀφοῦ
ἔβαλε σ' ἐνέργεια κάθε ἀνθρώπινο λογισμό, ἀναμέτρησε δὲ ὅλο
τὸ βάθος τῶν ἀγίων Γραφῶν, ἔγραψε σὲ βιβλία τὴν ἀληθινὴν
ἐρμηνεία τῆς Χριστιανικῆς πίστεως. Καὶ μ' ἀντίθετα ἐπιχειρήμα-
τα καὶ παλαισμάτα ἀπόκρουσε τὸ μεγάλο θράσος τῶν αἰρετι-
κῶν, ἐκμηδενίζοντας μὲν ἄλλους, αὐτοὺς δηλαδὴ πού καὶ τὸν ἀν-
τιμετώπιζαν προσωπικά, μὲ τ' ἀγχέμαχα ὄπλα τῆς ἀντιλογίας·
ἄλλους δὲ πού τὸν ἐπολεμοῦσαν ἀπὸ μακρὰ, μὲ τὶς σαϊτιῆς τοῦ
μελανιοῦ πού ἐξετόξευε, καὶ πού δὲν εἶναι καθόλου χειρότερες
ἀπὸ τὰ χαράγματα ἐπάνω σὲ πλάκες. Καὶ δὲν ἦταν προωρι-
σμένα αὐτὰ γιὰ ἓνα μονάχα Ἔθνος, κι' αὐτὸ μικρό· κι' ἀπὸ ἄν-
θρωπο πού νομοθετοῦσε γιὰ φαγητὰ καὶ γιὰ πιστὰ, καὶ γιὰ
πρόσκαιρες θυσίαι, καὶ τὸν τρόπον πού καθαρίζεται ἡ σάρκα·
ἀλλὰ γιὰ κάθε φυλὴ καὶ κάθε μέρος τοῦ κόσμου, κι' ἀφοροῦσαν
εὐαγγελικὴν ἀλήθεια, πού ἀπ' αὐτὴν πηγάζει ἡ σωτηρία μας.
Καὶ συνακόλουθα κι' ἐπειδὴ βέβαια εἶναι παρόμοιο (ἀνωφέλευ-
τα καὶ ἡ παράλογη ἐνέργεια κι' ὁ ἀνενέργητος λόγος), πρόσθε-
τε στὰ λόγια του καὶ τὴν ἐπικουρίαν ἀπὸ τὴν ἔμπρακτον δραστη-
ριότητά του, σ' ἄλλους μὲν πηγαίνοντας ὁ ἴδιος, καὶ σ' ἄλλους
στέλλοντας πρεσβεῖαι· καὶ σ' ἄλλους πάλιν, μὲ τὸ νὰ τοὺς προσ-
καλῆ νὰ τοὺς συμβουλευῆ, νὰ τοὺς ἐλέγχει, νὰ τοὺς φοβερίζει,
νὰ τοὺς ντροπιάζη· ὑπερασπίζοντας μ' αὐτὸν τὸν τρόπο λα-
οὺς, πολιτεῖαι καὶ τὸν καθένα χωριστὰ, μὲ τὸ νὰ ἐπινοῆ κάθε εἴ-
δος σωτηρίας. Καὶ μὲ τὸ νὰ τοὺς γιαιτρεύη ὁ Βεσελεὴλ ἐκεῖνος ἀ-
πὸ κάθε τους πληγῆ· πού γίνηκεν ὁ ἀρχιτέκτονας τῆς θείας σκη-
νῆς τῆς Ἐκκλησίας, χρησιμοποιώντας κάθε ὑλικὸ καὶ κάθε ἐπι-
τηδειότητα πού ἦταν χρήσιμη, καὶ πού τὰ πάντα συναρμῶ-

τησιν, ἡ Ὁρθόδοξος Ἐξωτερικὴ Ἱεραποστολὴ θ' ἀποκτήσῃ
ἓνα πάγιον ἔσοδον, τὸ ὁποῖον θὰ εἶναι καρπὸς τῆς προαιρετικῆς
εἰσφορᾶς τοῦ Ὁρθοδόξου Κλήρου (καὶ πάντων τῶν ἐξ ἐκκλησια-
στικῶν ταμείων μισθοδοτουμένων), ὁ ὁποῖος θ' ἀποδείξῃ ἐμ-
πράκτως, ὅτι τὴν ἐν τῇ ιδιότητί του ἀποστολικὴν διαδοχὴν
δὲν τὴν βιοῖ μόνον ὡς ἀφορμὴν ἐν Χριστῷ καυχήσεως—ἀλλὰ
καὶ ὡς ἐπιταγὴν θυσίας καὶ φωνῆν—σάλπισμα ἱεραποστολικῆς
πνοῆς, ζωῆς καὶ δράσεως!

νιζε σὲ μιὰ μοναδικὴν ὁμορφιά κι' ἄρμονία. Τί χρειάζεται λοιπὸν νὰ προσθέσω κι' ἄλλα;

NB. Ἄλλὰ μᾶς πρόλαβε πάλιν ὁ Χριστομάχος βασιληᾶς καὶ τύραννος τῆς πίστεως μας, μ' ἀκόμη μεγαλύτερη ἀσέβεια καὶ μὲ πλεῖο ξαναμμένο φατριασμό, ἐπειδὴ εἶχε νὰ συζητήσῃ καὶ νὰ πολεμήσῃ μὲ ἰσχυρότερον ἀνταγωνιστὴ· ὅπως τὸ ἀκάθαρτο καὶ πονηρὸ ἐκείνο πνεῦμα, ποῦ ὅταν ἐλευθερώθηκεν ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο, κι' ἀφοῦ περιπλανήθηκε, ξαναγύρισε πρὸς τὸν ἴδιο μὲ περισσότερα δαιμόνια, μὲ τὸν σκοπὸ, ὅπως ἀκούσαμε στὰ Εὐαγγέλια, νὰ ξανακατοικήσῃ μέσα του. Σ' αὐτὸ μαθήτεψεν ἐκεῖνος, ἀφοῦ ξανάβαλε μαζί στὸ νοῦ καὶ τὴν προτητερινή του ἥττα, μὰ καὶ τὴν πρόθεση κάτι νὰ προσθέσῃ στὰ πρῶτα του στρατηγήματα. Γιατὶ νόμιζε, πὼς εἶναι φοβερὸ κι' ἀξιοδάκρυτο, ἐνῶ κυβερνᾷ ἐπάνω σὲ τόσοι λαοὺς, κι' ἐνῶ ἔχει καταξιωθῆ πολλὴ δόξα, ἔχει δὲ μὲ τὴν δύναμη τῆς ἀσεβείας ἀφανίσει ὅλους τοὺς περίγυρα λαοὺς, καὶ ὑπόταξε τὸ καθετὶ ποῦ βρέθηκε μπροστά του, νὰ φανερωθῆ τώρα μικρότερος ἀπὸ ἓναν ἄνθρωπο κι' ἀπὸ μιὰ πόλιν· καὶ νὰ τὸν περιγελοῦν ὄχι μονάχα οἱ ἀρχηγοὶ τῆς ἀθείας ποῦ τὸν διευθύνουν, ἀλλὰ κι' ὅλοι οἱ ἄνθρωποι.

Κι' ὁ μὲν βασιληᾶς τῶν Περσῶν, διηγοῦνται, ὅταν ἐξεστράτεψε κάποτε ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος, σέρνοντας μαζί του ἐναντίον τοὺς κάθε ἀνθρώπινη φυλὴ, καὶ βράζοντας μέσα του ἀπὸ κάθε λογιῆς θυμὸ κι' ἀλαζονικὴ μανία, δὲν ὑψηλοφρονοῦσε μόνο γιὰ τὴν δύναμή του αὐτὴ καὶ ἦτανε ὁσυγκράτητος στὶς φοβέρες του, ἀλλὰ γιὰ νὰ τοὺς καταπλήξῃ ὅσο τὸμποροῦσε περισσότερο, παράστησε τρομερὸ τὸν ἑαυτὸ του κι' ἀποτόλμησε παράδοξα καμώματα ἐναντίον τῶν φυσικῶν στοιχείων. Καὶ συζητοῦσεν ὁ κόσμος γιὰ μιὰ παράδοξη γῆ, καὶ μιὰ θάλασσα ποῦ τὴν ἔκαμεν ὁ νέος δημιουργός, καὶ γιὰ ἓνα στρατὸ ποῦ ταξίδευε μὲ πλοῖα στὴ στερεὰ, καὶ ποῦ πεζοποροῦσε στὸ πέλαγος. Καὶ γιὰ νησιά ποῦ ἐχάνονταν ξαφνικά, καὶ γιὰ μιὰ θάλασσα ποῦ τὴν ἔδερναν, καὶ γιὰ τὰ ὅσα φανέρωναν ξάστερα ἓναν στρατὸ καὶ μιὰν ἀρχηγίαν ἄλλοπαρμένη, ποῦ στοὺς μὲν περισσότερον ἀγροίκους ἔφερναν κατάπληξη, τὰ γέλοια δὲ σ' αὐτοὺς ποῦ ἦσαν περισσότερο ψυχωμένοι καὶ στερεώτεροι στὸ φρόνημά τους.

Αὐτὸς ὁμως δὲν εἶχεν ἀνάγκη ἀπὸ τίποτα παρόμοιο ἐκστρατεύοντας ἐναντίον μας. Καὶ διαδίδονταν, πὼς αὐτὸ κι' ἔλεγε κι' ἔκανε, ποῦ ἦτανε τρισχειρότερο καὶ βλαβερώτερο ἀπὸ ἐκεῖνα. Ἐβαλε στὸν οὐρανὸ τὸ στόμα του καὶ βλαστημοῦσε πρὸς τὸ θεῖο μεγαλεῖο· καὶ ἡ γλῶσσά του πέρασε ἐπάνω ἀπὸ τὴν γῆ. Γιατὶ λαμπρὰ τὸν ἐστηλίτεψε, πολὺ προτιθέρα μας, ὁ θεῖος Δαβίδ,

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

142. "Όταν ο ιερεύς λειτουργῆ καὶ κληθῆ νὰ μεταλάβῃ κάποιον ὁ ὁποῖος κινδυνεύει νὰ ἀποθάνῃ, τί πρέπει νὰ κάμῃ; (Ἐρώτησις Αἰδεσιμ. Δ. Μπέλλα).

Στὸ σοβαρὸ αὐτὸ θέμα ὁ ἱερεύς πρέπει νὰ ἔχῃ δύο πράγματα ὑπ' ὄψιν του. Πρῶτον, ὅτι ἱερὸ ἔργον καὶ ἀπαράβατο καθήκον του εἶναι νὰ προστρέξῃ στὸν ἐτοιμοθάνατο καὶ νὰ προσφέρῃ σ' αὐτὸν τὴν παρηγορία καὶ τὴν ἐνίσχυσι τῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ τοῦ μεταδώσῃ τὸ τελευταῖο ἐφόδιο, τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα τοῦ Κυρίου, εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν καὶ εἰς ζωὴν αἰώνιον. Δεύτερον, ὅτι ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐπιτρέπεται ἡ διακοπὴ τῆς θείας λειτουργίας ἀπὸ τὴν μεγάλη εἴσοδο καὶ κυρίως ἀπὸ τὴν ἔναρξι τῆς εὐχῆς τῆς ἁγίας ἀναφορᾶς. Κατὰ τὴν παλαιότερα ἐποχὴ ὑπῆρχε τὸ ἔθιμο νὰ μεταφέρεται ἡ θεία εὐχαριστία σὲ περιπτώσι ἐκτάκτου ἀνάγκης καὶ ἀπὸ λαϊκούς. Σήμερα ὅμως δὲν ἐπιτρέπεται. "Αν λοιπὸν τύχῃ κανένα τέτοιο περιστατικὸ στὸν ἱερέα, ἂν μὲν εὐρίσκειται στὸ πρὸ τῆς μεγάλης εἰσόδου τμῆμα τῆς θείας λειτουργίας μπορεῖ νὰ οἰκονομήσῃ κατὰ τὴν κρίσι του τὰ πράγματα, σπεύδοντας στὸν ἀσθενῆ καὶ ἐπιστρέφοντας τὸ ταχύτερο γιὰ νὰ συνεχίσῃ τὴν θεία λειτουργία. "Αν ὅμως κληθῆ μετὰ ἀπὸ τὴν μεγάλη εἴσοδο δὲν ὑπάρχει ἄλλη λύσι, παρὰ ἐπιταχύνοντας κάπως τὸν ρυθμὸ τῆς τελέσεως τῆς λειτουργίας νὰ τρέξῃ ἀμέσως μετὰ στὸ πλευρὸ τοῦ ἐτοιμοθανάτου. Ἐξ ἄλλου γιὰ τὸ τμῆμα αὐτὸ τῆς λειτουργίας, ὅταν ἀποφευχθοῦν τὰ μακρὰ μέλη, καὶ παραλειφθῆ ἡ διανομὴ τοῦ ἀντιδώρου, μπορεῖ νὰ ἐπαρκέσῃ καὶ μισῆς ὥρας χρονικὸ διάστημα.

Ἡ «Ἱερὰ Ἀνθολογία» τοῦ Δανιὴλ Γεωργοπούλου, ἂν καὶ δὲν ἔχῃ κανονικὸ κῦρος, μπορεῖ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ὀδηγὸς τοῦ ἱερέως καὶ στὸ σημεῖο αὐτό. Παραθέτω τὸ σχετικὸ ἀπόσπασμα: «Ἐὰν ἀφοῦ ἄρξῃται τῆς λειτουργίας ὁ ἱερεύς ἐν τῇ προσκομιδῇ ἢ ἐν τῇ λειτουργίᾳ μέχρι τῆς μεγάλης εἰσόδου ἀκολουθήσῃ ἀ-

ποῦ ἔσμιγε τὸν οὐρανὸ μὲ τὴν γῆ, καὶ συναριθμοῦσε μὲ τὰ κτίσματα τὴν ὑπερκόσμια φύση, ποῦ οὔτε ὅλη ἡ δημιουργία δὲν μπορεῖ νὰ τὸ χωρέσῃ ἔστω κι' ἂν ἔζησε γιὰ λίγο καιρὸ μαζί μας ἀπὸ φιλανθρωπία: γιὰ νὰ τραβήξῃ κι' ἐμᾶς ποῦ ἤμαστε πεσμένοι κατάχαμα πρὸς τὴν ἀνώτερη φύση του.

(Συνεχίζεται)

Ἀπόδοση ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

νάγκη τις μεγάλη ἀπειλοῦσα θάνατον, ἢ νὰ βαπτίση ἢ νὰ ἐξομολογήσῃ καὶ δὲν ἔχη καιρὸν νὰ τελειώσῃ τὴν λειτουργίαν, σημαδεύει ποῦ τὴν ἀφήνει καὶ τρέχει εὐθὺς ἐκεῖ καὶ ἀφοῦ τελειώσῃ εἰς τὸν ἄρρωστον ἐν τῇ ὥρᾳ τοῦ θανάτου τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας, ἐπιστραφεὶς ἄρχεται ἐκ τοῦ σημειωθέντος μέρους καὶ τελειώνει τὴν λειτουργίαν· ἐν ὅσῳ δὲ λείπει αὐτός, θέλει διορίσει νὰ γίνεταί ἀνάγνωσις εἰς κανὲν ἐκκλησιαστικὸν βιβλίον. Ἐὰν διατρίψῃ ἐκεῖ πολὺν καιρὸν δι' ἀνάγκην καὶ παρέλθῃ ἡ ὥρα, ἐὰν εἶναι πρὸ τοῦ χειρουβικοῦ ἀφήνει τὴν λειτουργίαν τὴν δὲ αὐριον λειτουργήσας ἀπ' ἀρχῆς μετὰ τὴν μετάληψιν συστέλλει καὶ τὰ χθεσινὰ δῶρα ὡς εἴπομεν. Ἐὰν δὲ εἶναι μετὰ τὸν χειρουβικὸν ὕμνον, δὲν ἀφήνει τὴν λειτουργίαν, βαλὼν κατὰ νοῦν διὰ τὸν ἄρρωστον τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου» (ἐκδ. 5η, ἐν Ἀθήναις 1898, σελ. 93 — 94).

143. Εἰς τὴν περιφέρειά μας ἐπικρατεῖ τὸ ἔθιμο κατὰ τὸ Σάββατο ποῦ προηγεῖται ἐνὸς μνημοσύνου, ποῦ τελεῖται κατὰ τὴν Κυριακὴν, νὰ γίνεταί συλλεΐτουργο, στὸ ὁποῖο καλοῦνται ἱερεῖς ἀπὸ τὰ γειτονικὰ χωρία. Εἰς περίπτωσιν ποῦ ἐμποδισθοῦν ἐκεῖνοι νὰ ἔλθουν, θὰ τελεσθῇ τὸ συλλεΐτουργο ἀπὸ μόνον τὸν ἱερέα τοῦ χωρίου ἢ θὰ ἀναβληθῇ ἔστω καὶ ἂν ὅλα εἶναι ἔτοιμα γι' αὐτό; Γιατὶ λέγεται «συλλεΐτουργο» καὶ γιὰτὶ τελεῖται τὸ Σάββατο; (Ἐρώτησις Αἰδεσιμ. Β. Κανδρέλλη).

Σύμφωνα μὲ τὴν ἀρχαία πρᾶξι τῆς Ἐκκλησίας, τὰ μνημόσυνα τῶν κεκοιμημένων ἐτελοῦντο πάντοτε τὸ Σάββατο, ἡμέρα εἰδικῶς ἀφιερωμένη στοὺς νεκρούς, ὅπως βλέπομε καὶ ἀπὸ τοὺς νεκρωσίμους κανόνας καὶ τοὺς ἄλλους ὕμνους ποῦ περιλαμβάνει ἡ ἀκολουθία τῶν Σαββάτων τῆς Παρακλητικῆς. Ἡ μετάθεσις τῶν μνημοσύνων τὴν Κυριακὴν ἐγένετο κατ' οἰκονομίαν, λόγῳ τῶν εἰδικῶν ἀναγκῶν, τὶς ὁποῖες ἀντιμετωπίζουν οἱ πιστοὶ στὴν καθ' ἡμέραν ζωὴν, ποῦ δὲν μποροῦν νὰ ἐγκαταλείψουν κατὰ τὸ Σάββατο τὶς ἀσχολίες καὶ τὰ ἐπαγγέλματά των καὶ νὰ προσέλθουν στὸν ναὸ γιὰ νὰ δεηθοῦν γιὰ τὴν ἀνάπαυσι τῆς ψυχῆς τοῦ κεκοιμημένου. Ἡ μετάθεσις αὐτὴ δὲν ἐγένετο χωρὶς ἀντίδρασι καὶ σφοδρὲς ἔριδες, ποῦ ἐπὶ πολλὰ χρόνια κατὰ τὸν ΙΗ' καὶ ΙΘ' αἰῶνα ἐτάραζαν τὴν Ἐκκλησίαν. Τελικῶς ἐπεκράτησε νὰ τελοῦνται τὰ μνημόσυνα καὶ κατὰ τὴν Κυριακὴν, ἀλλὰ σὲ μερικὰ μέρη διατηρήθη μία διπλῆ πρᾶξις, νὰ γίνεταί δηλαδὴ δύο φορὲς τὸ μνημό-

χόν λές, δὲν σ' ἀκούω νὰ μιλήῃς τίποτα τὸ σωστὸ καὶ τὸ φρόνιμο, οὔτε καὶ ἀπὸ τὰ ὅσα βοηθοῦν καὶ συγκρατοῦν τὴν ζωή· κι' ἂν ἀπὸ τὸν τρόπο τῆς διαίτας σου, μεγαλύτερη τότε θὰ φανερωθῇ ἡ κατηγόρια σου ἀπὸ ἐκεῖ.

* * *

Ἄπὸ ποῦ λοιπόν, πές μου, θὰ μπορέσω νὰ σὲ χαρακτηρίσω πιστόν, ἀφοῦ ὅλα ὅσα εἶπα ψηφίζουν τὸ ἀντίθετο; Καὶ γιατί τὸ λέω πιστό; Γιατί καλὰ καλὰ, οὔτε κι' ἂν εἶσαι ἄνθρωπος δὲν μπορῶ καθαρὰ νὰ ξεχωρίσω. Γιατί ἔταν κλωτσᾶς μὲν σὰν νᾶσαι γαϊδούρι, χοροπηδᾶς δὲ σὰν ταυρί, καὶ χρεμετίζεις σὰν νᾶσαι ἄλογο ἔταν ἀντικρύσης γυναῖκα· καὶ εἶσαι γαστρίμαργος μὲν σὰν ἀρκούδα, παχαίνεις δὲ σὰν τὸ μουλάρι τὸ κορμί σου, εἶσαι δὲ μνησίκακος σὰν τὴν γκαμήλα· κι' ἀρπᾶς μὲν ὅτι λάχει σὰν λύκος, θυμώνεις δὲ σὰν φίδι, κτυπᾶς σὰν σκορπιός, εἶσαι δὲ ὑπουλος σὰν τὴν ἀλεπού· φυλάς δὲ μέσα σου τὸ φαρμάκι τῆς κακίας σὰν νᾶσαι σκολίδα καὶ ὄχεντρα, μάχεσαι δὲ τοὺς ἀδελφούς σου ὅπως ὁ πανάθλιος Σατανᾶς. Πῶς θὰ μπορέσω νὰ σὲ λογαριάσω σὰν ἄνθρωπο, ἀφοῦ δὲν βλέπω ἐπάνω σου τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ἀνθρώπου;

* * *

Γιατί ἀναζητώντας τὴν διαφορὰ ἀνάμεσα στὸν κατηχούμενο καὶ τὸν πιστό, κινδυνεύω νὰ μὴ βρίσκω τὴν διαφορὰ ἀνάμεσα στὸν ἄνθρωπο καὶ τὸ θηρίο. Γιατί, τί νὰ σὲ εἰπῶ; Θηρίο; Ἄλλὰ τὰ θηρία ἓνα μονάχα ἀπ' αὐτὰ τὰ ἐλαττώματα ἔχουν· σὺ δέ, μὲ τὸ νὰ τὰ συγκεντρώσης ἐπάνω σου ὅλα, προχωρεῖς πολὺ περισσότερο ἀπὸ τὴν ἀλογισιὰν ἐκείνων. Ἄλλὰ νὰ σὲ χαρακτηρίσω διάβολο; Μὰ ὁ διάβολος οὔτε στὴν τυραννία τῆς κοιλιᾶς εἶναι σκλάβος, οὔτε καὶ λαχταρᾷ χρήματα. Ὅταν λοιπόν ἔχῃς ἐλαττώματα περισσότερα κι' ἀπὸ τὰ θηρία κι' ἀπὸ τοὺς διαβόλους, πῶς θέλεις, πές μου, νὰ σὲ ἀποκαλῶ ἄνθρωπο; Κι' ἂν δὲν μπορῶ νὰ σὲ χαρακτηρίζω ἄνθρωπο, πῶς θὰ σὲ προσαγορέψω καὶ πιστόν;

Καὶ τὸ χειρότερο εἶναι, ὅτι ἐνῶ σὲ τέτοια κατάσταση βρισκόμαστε, οὔτε καὶ παίρνομε εἶδηση γιὰ τὴν ἀσχήμια τῆς ψυχῆς μας, οὔτε καὶ καταλαβαίνομε τὴν ἀποκρουστικὴ τῆς ὕψη. Ἄλλ' ὅταν βρίσκεσαι στὸ κουρεῖο γιὰ νὰ κόψῃς τὰ μαλλιά σου, καὶ τὸ καθρέφτη παίρνεις στὰ χέρια σου, καὶ κοιτάξεις παντοῦ καὶ προσεκτικὰ ἂν τακτοποιήθηκαν καλὰ τὰ μαλλιά σου, κι' ἐρωτᾶς καὶ τοὺς παρόντες καὶ τὸν ἴδιο τὸν κουρέα, ἂν σοῦ βόλεψε καλὰ τίς τρίχες σου πρὸς τὸ μέρος τοῦ μετώπου σου· κι' ἐνῶ πολλές φορές εἶσαι ξεπερασμένος στὰ χρόνια, δὲν ντρέπεσαι νὰ κάνῃς σὰν τρελλὸς γιὰ φαντασίες νεωτερικές. Κι' ἐνῶ ἡ ψυχὴ μας ἔχει γίνει ὄχι μονάχα ἀσούσουμη, ἀλλὰ καὶ θηριόμορφη, σὰν κάποια Σκύλλα ἢ Χίμαιρα, ὅπως διη-

νάγκη τις μεγάλη ἀπειλοῦσα θάνατον, ἢ νὰ βαπτίσῃ ἢ νὰ ἐξομολογήσῃ καὶ δὲν ἔχῃ καιρὸν νὰ τελειώσῃ τὴν λειτουργίαν, σημαδεύει ποῦ τὴν ἀφήνει καὶ τρέχει εὐθὺς ἐκεῖ καὶ ἀφοῦ τελειώσῃ εἰς τὸν ἄρρωστον ἐν τῇ ὥρᾳ τοῦ θανάτου τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας, ἐπιστραφεὶς ἄρχεται ἐκ τοῦ σημειωθέντος μέρους καὶ τελειώνει τὴν λειτουργίαν· ἐν ὧσιν δὲ λείπει αὐτός, θέλει διορίσει νὰ γίνεταί ἀνάγνωσις εἰς κανὲν ἐκκλησιαστικὸν βιβλίον. Ἐὰν διατρίψῃ ἐκεῖ πολὺν καιρὸν δι' ἀνάγκην καὶ παρέλθῃ ἡ ὥρα, ἐὰν εἶναι πρὸ τοῦ χερουβικοῦ ἀφήνει τὴν λειτουργίαν τὴν δὲ αὔριον λειτουργήσας ἀπ' ἀρχῆς μετὰ τὴν μετάληψιν συστέλλει καὶ τὰ χθεσινὰ δῶρα ὡς εἶπομεν. Ἐὰν δὲ εἶναι μετὰ τὸν χερουβικὸν ὕμνον, δὲν ἀφήνει τὴν λειτουργίαν, βαλὼν κατὰ νοῦν διὰ τὸν ἄρρωστον τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου» (ἐκδ. 5η, ἐν Ἀθήναις 1898, σελ. 93 — 94).

143. Εἰς τὴν περιφέρειά μας ἐπικρατεῖ τὸ ἔθιμο κατὰ τὸ Σάββατο ποῦ προηγεῖται ἐνὸς μνημοσύνου, ποῦ τελεῖται κατὰ τὴν Κυριακὴν, νὰ γίνεταί συλλεΐτουργο, στὸ ὁποῖο καλοῦνται ἱερεῖς ἀπὸ τὰ γειτονικὰ χωρία. Εἰς περίπτωσιν ποῦ ἐμποδισθοῦν ἐκεῖνοι νὰ ἔλθουν, θὰ τελεσθῇ τὸ συλλεΐτουργο ἀπὸ μόνον τὸν ἱερέα τοῦ χωρίου ἢ θὰ ἀναβληθῇ ἔστω καὶ ἂν ὅλα εἶναι ἔτοιμα γι' αὐτό; Γιατὶ λέγεται «συλλεΐτουργο» καὶ γιὰτὶ τελεῖται τὸ Σάββατο; (Ἐρώτησις Αἰδεσιμ. Β. Κανδρέλῃ).

Σύμφωνα μὲ τὴν ἀρχαία πρᾶξι τῆς Ἐκκλησίας, τὰ μνημόσυνα τῶν κεκοιμημένων ἐτελοῦντο πάντοτε τὸ Σάββατο, ἡμέρα εἰδικῶς ἀφιερωμένη στοὺς νεκρούς, ὅπως βλέπομε καὶ ἀπὸ τοὺς νεκρωσίμους κανόνας καὶ τοὺς ἄλλους ὕμνους ποῦ περιλαμβάνει ἡ ἀκολουθία τῶν Σαββάτων τῆς Παρακλητικῆς. Ἡ μετάθεσις τῶν μνημοσύνων τὴν Κυριακὴν ἔγινε κατ' οἰκονομίαν, λόγῳ τῶν εἰδικῶν ἀναγκῶν, τὶς ὁποῖες ἀντιμετωπίζουσι οἱ πιστοὶ στὴν καθ' ἡμέραν ζωὴν, ποῦ δὲν μποροῦν νὰ ἐγκαταλείψουν κατὰ τὸ Σάββατο τὶς ἀσχολίες καὶ τὰ ἐπαγγέλματά των καὶ νὰ προσέλθουν στὸν ναὸ γιὰ νὰ δεηθοῦν γιὰ τὴν ἀνάπαυσι τῆς ψυχῆς τοῦ κεκοιμημένου. Ἡ μετάθεσις αὐτὴ δὲν ἔγινε χωρὶς ἀντίδρασι καὶ σφοδρὲς ἔριδες, ποῦ ἐπὶ πολλὰ χρόνια κατὰ τὸν ΙΗ' καὶ ΙΘ' αἰῶνα ἐτάραξαν τὴν Ἐκκλησίαν. Τελικῶς ἐπεκράτησε νὰ τελοῦνται τὰ μνημόσυνα καὶ κατὰ τὴν Κυριακὴν, ἀλλὰ σὲ μερικὰ μέρη διατηρήθη μία διπλῆ πρᾶξις, νὰ γίνεταί δηλαδὴ δύο φορὲς τὸ μνημό-

συνο, ανεπισήμως κατά τὸ Σάββατο καὶ ἐπισημότερο τὴν ἐπαύριον Κυριακῆ, γιὰ νὰ παρευρεθοῦν οἱ πιστοὶ πού τιμοῦν τὴν μνήμη τοῦ νεκροῦ, ἢ διατηρήθη ἀκόμη ἀσθενέστερο ἕλκος τοῦ μνημοσύνου τοῦ Σαββάτου, ἢ προσφορὰ δηλαδὴ κατὰ τὸν ἑσπερινὸ τοῦ Σαββάτου ἐνὸς δίσκου μὲ κόλλυβα γιὰ νὰ διαβασθῇ ἓνα τρισάγιο.

Τὸ μνημόσυνο ἀπαραιτήτως περιελάμβανε τὴν τέλεσι τῆς θείας λειτουργίας ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ κεκοιμημένου, πού εἶναι καὶ τὸ κύριο μέρος τοῦ μνημοσύνου, καὶ ἀνάγνωσι μετὰ ἀπὸ αὐτὴν τρισαγίου ἐπὶ τοῦ δίσκου τῶν κολλύβων ἢ καὶ τοῦ τάφου τοῦ νεκροῦ. Οἱ εὐλαβεῖς χριστιανοὶ ἐπιθυμοῦσαν κατὰ τίς δεήσεις αὐτὲς ὑπὲρ τῶν νεκρῶν τῶν νὰ παρίστανται ὅσο τὸ δυνατόν περισσότεροι ἱερεῖς γιὰ νὰ λειτουργήσουν μαζί (συλλειτουργο) καὶ νὰ δεηθοῦν ἀπὸ κοινοῦ γιὰ τὴν ἀνάπαυσι τῆς ψυχῆς του, εἰ δυνατόν δὲ νὰ ἱεουργήσῃ καὶ ἀρχιερεὺς (ἀρχιερατικὸ μνημόσυνο). Στὰ μέρη πού διατηρήθη τὸ μνημόσυνο τοῦ Σαββάτου ἐγίνετο κατ' αὐτὸ τὸ συλλειτουργο τῶν ἱερέων, γιὰτι ἐξ ἀρχῆς ἐγίνετο κατὰ τὸ Σάββατο καὶ γιὰτι οἱ ἱερεῖς δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἀφήσουν τὰ χωριά των κατὰ τὴν λειτουργία τῆς Κυριακῆς. Σὲ ἄλλα εὐρέθη ἄλλη λύσις: νὰ παρατείνεται λίγο ἡ λειτουργία τῆς Κυριακῆς γιὰ νὰ καταφθάσουν οἱ ἱερεῖς τῶν γειτονικῶν χωρίων καὶ νὰ λάβουν μέρος ὅχι πιά στὴν λειτουργία, ἀλλὰ στὸ τρισάγιο πού ἀκολουθοῦσε, πρᾶγμα πού ἐπεκράτησε περισσότερο.

Δὲν πρέπει νὰ ἀμφιβάλλωμε, ὅτι ὅλα αὐτὰ ἔχουν κατ' ἀρχὴν εὐλαβὲς κίνητρον. Ἐνὸς «δικαίου» ἢ δέησις εἶναι τόσο ἰσχυρὰ, περισσοτέρων δικαίων οἱ ἱεσῖες εἶναι ἀσφαλῶς περισσότερο εὐπρόσδεκτες ἀπὸ τὸν Θεό. Ἐπίσης ὅτι ἡ θερμὴ ἀγάπη τῶν ἀνθρώπων πρὸς τοὺς οἰκείους των καὶ ὁ διακαὴς πόθος γιὰ τὴν σωτηρία των, τοὺς κάμνει νὰ θέλουν νὰ ἐπωφεληθοῦν ὅσο τὸ δυνατόν περισσότερο τῶν δεήσεων τῆς Ἐκκλησίας ὑπὲρ αὐτῶν. Πρέπει ὅμως νὰ εἴμαστε εἰλικρινεῖς στὶς κρίσεις μας. Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι περικεῖμεθα ἀσθένειαν. Πολλὲς φορές κάτω ἀπὸ ὅλες αὐτὲς τίς ἐκδηλώσεις τῆς εὐλαβείας κρύβονται πολὺ ἀνθρώπινα πράγματα: τάσεις ἐπιδείξεως ἐκ μέρους τῶν πιστῶν καὶ, ἄς μὴ τὸ κρύβωμε, μικροσυμφέροντα τῶν ἱερέων. Ὁ ἱερεὺς πρέπει νὰ σταθῇ ἐπάνω ἀπ' αὐτὰ στὸ ὕψος τῆς ἱερατικῆς του ιδιότητος καὶ νὰ διαφωτίσῃ τοὺς χριστιανοὺς, ὅτι πρέπει νὰ τελέσουν τὰ νενομισμένα γιὰ τὸν νεκρὸ των καὶ τὰ συλλειτουργο, ἂν θέλουν, ἀλλὰ καὶ ὅτι εἴτε ἀπὸ πολλοὺς εἴτε ἀπὸ ἓνα ἱερέα ἢ θυσία ὑπὲρ τοῦ κεκοιμημένου θὰ εἶναι ἡ ἴδια καὶ δὲν θὰ εἶναι πρὸς ὠφέλειαν τῆς ψυχῆς του οἱ ἐπιδείξεις καὶ τὰ μεγαλοπρεπῆ μνημόσυνα, πού τὸ

Ἐκλεκτὲς σελίδες ἀπὸ τὸν Ἱερὸ Χρυσόστομο.

ΑΠΟ ΠΟΥ ΓΝΩΡΙΖΕΤΑΙ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΠΟΥ ΕΧΕΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΠΙΣΤΗ ΚΙ' ΟΤΙ Ο ΘΥΜΟΣ ΚΑΝΕΙ ΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟ ΘΗΡΙΟ

(Ἀπὸ τὴν τετάρτην ὁμιλίαν τοῦ στὸν Ματθαῖον)

Ὁ πιστὸς εἶναι σωστὸ νὰ λάμπη καὶ ν' ἀναγνωρίζεται ἀπὸ τὸν καθένα, ὄχι μόνον ἀπὸ τὶς δωρεὰς τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ κι' ἀπὸ τὰ ὅσα ὁ ἴδιος συνεισφέρει ἀπὸ τὸ βᾶδισμά του δηλαδή, ἀπὸ τὸ βλέμμα του, ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴ του ἐμφάνιση, ἀπὸ τὴν φωνή του. Τὸ λέω δὲ αὐτό, ὄχι γιὰ νὰ ρυθμίζωμε τὴν συμπεριφορὰ μας πρὸς ἐπίδειξη, ἀλλὰ γιὰ τὴν ὠφέλεια αὐτῶν, ποὺ μᾶς παρακολουθοῦν.

* *

Τώρα ὅμως ἀπὸ ὅπου κι' ἂν ζητήσω νὰ σ' ἐξετάσω καὶ νὰ σὲ γνωρίσω, ἀπὸ παντοῦ σ' εὐρίσκω νὰ φαίνεσαι ἀπ' τ' ἀντίθετα. Γιατὶ ἂν θελήσω νὰ σὲ μάθω ἀπὸ τὸν τόπο, σὲ βλέπω νὰ διημερεύης στὰ ἵπποδρόμια καὶ στὰ θέατρα καὶ στὶς παρανομίες· σὲ συγκεντρῶσεις ἄθλιες μὲ τοὺς ἀνθρώπους τῆς ἀγορᾶς, καὶ μὲ τὶς συναναστροφές μὲ διεφθαρμένους ἀνθρώπους. Κι' ἂν θελήσω νὰ σὲ γνωρίσω ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴ σου ἐμφάνιση κι' ἀπὸ τὴν ὄψη σου, σὲ βλέπω νὰ χασκογελαῖς διαρκῶς καὶ νὰ ξεκλειδώνεσαι, σὰν μιὰ πορνικὴ ἀδιάντροπη καὶ τῆς ἀπωλείας γυναῖκα. Ἄν πάλιν θελήσω νὰ σὲ κρίνω ἀπὸ τὰ φορέματά σου, σὲ βλέπω πῶς δὲν ξεχωρίζεις σὲ τίποτα ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ θεάτρου· κι' ἂν ἀπὸ τοὺς ἀκολουθοῦς σου, βλέπω νὰ σέρνης μαζί σου παρασίτους καὶ κόλακες· κι' ἂν ἀπὸ τὰ ὅσα τυ-

ἄμεσο ἀποτέλεσμά των θὰ εἶναι, ἂν γίνωνται μ' αὐτὴν τὴν πρόθεσι, ἢ πνευματικὴ ζημία αὐτῶν τῶν ἰδίων.

Ἄν τὸ τοπικὸ ἔθιμο εἶναι τόσο ἰσχυρὸ, ὥστε εἶναι ἀδύνατο νὰ πεισθοῦν ἄλλως οἱ πιστοὶ καὶ ἀπαιτοῦν τὴν τέλεσι συλλειτουρ-
γου γιὰ τὸν νεκρὸ των, ἐφ' ὅσον, φυσικὰ δὲν προσέλθουν οἱ ἱε-
ρεῖς τῶν γειτονικῶν χωριῶν δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ συλλεί-
τουργο, ποὺ καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομά του προϋποθέτει τὴν παρουσία
περισσοτέρων τοῦ ἑνὸς ἱερέων. Τότε κατ' ἀνάγκην θὰ ἀναβλη-
θῇ γιὰ ἓνα ἄλλο Σάββατο, ποὺ θὰ ἐξυπηρετῇ τοὺς προσκεκλημέ-
νους ἱερεῖς. Νομίζω ὅμως πῶς εὐκόλα θὰ πεισθοῦν οἱ χριστιαν-
οί, ὅτι τὸ συλλείτουργο θὰ ἔχῃ τὴν ἴδια δύναμι μὲ τὴν ἱερουρ-
γία τοῦ ἱερέως των καὶ δὲν θὰ παραστῇ ἀνάγκη μεταθέσεως.

χόν λές, δὲν σ' ἀκούω νὰ μιλήῃς τίποτα τὸ σωστὸ καὶ τὸ φρόνιμο, οὔτε καὶ ἀπὸ τὰ ὅσα βοηθοῦν καὶ συγκρατοῦν τὴν ζωὴ· κι' ἂν ἀπὸ τὸν τρόπο τῆς διαίτηάς σου, μεγαλύτερη τότε θὰ φανερωθῇ ἡ κατηγορία σου ἀπὸ ἐκεῖ.

* *

Ἄπὸ ποῦ λοιπόν, πές μου, θὰ μπορέσω νὰ σὲ χαρακτηρίσω πιστόν, ἀφοῦ ὅλα ὅσα εἶπα ψηφίζουσιν τὸ ἀντίθετο; Καὶ γιατί τὸ λέω πιστό; Γιατὶ καλὰ καλὰ, οὔτε κι' ἂν εἶσαι ἄνθρωπος δὲν μπορῶ καθαρὰ νὰ ξεχωρίσω. Γιατὶ ὅταν κλωτσᾷς μὲν σὰν νᾶσαι γαϊδούρι, χοροπηδᾷς δὲ σὰν ταυρί, καὶ χρεμετίζεις σὰν νᾶσαι ἄλογο ὅταν ἀντικρύσῃς γυναῖκα· καὶ εἶσαι γαστρίμαργος μὲν σὰν ἀρκούδα, παχαίνεις δὲ σὰν τὸ μουλάρι τὸ κορμί σου, εἶσαι δὲ μνησίκακος σὰν τὴν γκαμήλα· κι' ἀρπᾷς μὲν ὅτι λάχει σὰν λύκος, θυμώνεις δὲ σὰν φίδι, κτυπᾷς σὰν σκορπιός, εἶσαι δὲ ὑπουλος σὰν τὴν ἀλεπού· φυλάς δὲ μέσα σου τὸ φαρμάκι τῆς κακίας σὰν νᾶσαι σκολίδα καὶ ὄχεντρα, μάχεσαι δὲ τοὺς ἀδελφούς σου ὅπως ὁ πανάθλιος Σατανᾶς. Πῶς θὰ μπορέσω νὰ σὲ λογαριάσω σὰν ἄνθρωπο, ἀφοῦ δὲν βλέπω ἐπάνω σου τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ἀνθρώπου;

* *

Γιατὶ ἀναζητώντας τὴν διαφορὰ ἀνάμεσα στὸν κατηγούμενο καὶ τὸν πιστό, κινδυνεύω νὰ μὴ βρίσκω τὴν διαφορὰ ἀνάμεσα στὸν ἄνθρωπο καὶ τὸ θηρίο. Γιατί, τί νὰ σὲ εἰπῶ; Θηρίο; Ἄλλὰ τὰ θηρία ἓνα μονάχα ἀπ' αὐτὰ τὰ ἐλαττώματα ἔχουν· σὺ δέ, μὲ τὸ νὰ τὰ συγκεντρώσῃς ἐπάνω σου ὅλα, προχωρεῖς πολὺ περισσότερο ἀπὸ τὴν ἀλογισιὰν ἐκείνων. Ἄλλὰ νὰ σὲ χαρακτηρίσω διάβολο; Μὰ ὁ διάβολος οὔτε στὴν τυραννία τῆς κοιλιᾶς εἶναι σκλάβος, οὔτε καὶ λαχταρᾷ χρήματα. Ὅταν λοιπόν ἔχῃς ἐλαττώματα περισσότερα κι' ἀπὸ τὰ θηρία κι' ἀπὸ τοὺς διαβόλους, πῶς θέλεις, πές μου, νὰ σὲ ἀποκαλῶ ἄνθρωπο; Κι' ἂν δὲν μπορῶ νὰ σὲ χαρακτηρίζω ἄνθρωπο, πῶς θὰ σὲ προσαγορέψω καὶ πιστόν;

Καὶ τὸ χειρότερο εἶναι, ὅτι ἐνῶ σὲ τέτοια κατάσταση βρισκόμαστε, οὔτε καὶ παίρνομε εἶδηση γιὰ τὴν ἀσχήμια τῆς ψυχῆς μας, οὔτε καὶ καταλαβαίνομε τὴν ἀποκρουστικὴ τῆς ὄψης. Ἄλλ' ὅταν βρίσκεσαι στὸ κουρεῖο γιὰ νὰ κόψῃς τὰ μαλλιά σου, καὶ τὸ καθρέφτη παίρνεις στὰ χέρια σου, καὶ κοιτάζεις παντοῦ καὶ προσεκτικὰ ἂν τακτοποιήθηκα καλὰ τὰ μαλλιά σου, κι' ἐρωτᾷς καὶ τοὺς παρόντες καὶ τὸν ἴδιο τὸν κουρέα, ἂν σοῦ βόλεψε καλὰ τίς τρίχες σου πρὸς τὸ μέρος τοῦ μετώπου σου· κι' ἐνῶ πολλὰς φορές εἶσαι ξεπερασμένος στὰ χρόνια, δὲν ντρέπεσαι νὰ κάνῃς σὰν τρελλὸς γιὰ φαντασίες νεωτερικές. Κι' ἐνῶ ἡ ψυχὴ μας ἔχει γίνεи ὄχι μονάχα ἀσούσουμη, ἀλλὰ καὶ θηριόμορφη, σὰν κάποια Σκύλλα ἢ Χίμαιρα, ὅπως διη-

γούνται οί ειδωλολατρικοί μῦθοι, οὔτε καί τὸ συναισθανόμεθα καθόλου. Ἄν καί στήν περίπτωσιν αὐτὴν ὑπάρχη καθρέφτης πνευματικός, καί μάλιστα πολὺ καλύτερος καί χρησιμώτερος ἀπὸ ἐκεῖνον. Γιατί δὲν δείχνει μόνο τὴν ἀσχημία τῆς ψυχῆς· ἀλλὰ τὴν μετατρέπει, ἂν τὸ θελήσωμε, σὲ μιὰν ἀσύγκριτην ὁμορφίαν.

* * *

Κι' αὐτὸ εἶναι ἡ θύμηση τῶν καλῶν ἀνθρώπων καί ἡ ἱστορία τῆς μακαριστῆς τους ζωῆς, ἡ ἀνάγνωσις τῶν ἀγίων Γραφῶν, καί οἱ ἐντολές ποὺ μᾶς ἐδόθησαν ἀπὸ τὸν Θεό. Κι' ἂν τὸ ζητήσης, ἔστω καί μιὰ φορὰ μονάχα, νὰ προσέξῃς στὶς ἀγιές τους εἰκόνες, καί τὴν ἀσχημία τοῦ νοῦ σου θὰ ἰδῆς, κι' ὅταν τὴν ἰδῆς, δὲν θάχῃς πλέον ἀπὸ τίποτε ἄλλο ἀνάγκη, γιὰ ν' ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τὴν ἀσχημίαν αὐτὴν. Γιατί σ' αὐτὸ μᾶς εἶναι χρήσιμος ὁ καθρέφτης, καί διευκολύνει τὴν ἀλλαγὴν. Ἄς μὴ μένῃ λοιπὸν κανεὶς στὴ μορφὴ τῶν ἀλόγων ζώων. Γιατί ὅταν ἓνας δοῦλος ἀπλῶς τῆς ἁμαρτίας δὲν τολμᾷ νὰ μπῆ στὸ σπίτι τοῦ οὐράνιου πατέρα, ὅταν αὐτὸς μεταμορφωθῆ καί σὲ θηρίο, πῶς θὰ μπορέσῃ νὰ πατήσῃ καί στὸ κατώφλι τοῦ ἀκόμῃ; Καί τί λέω θηρίο; Γιατί ὁ τέτοιος εἶναι ἀπὸ κάθε θηρίο τρισχειρότερος.

Γιατί ἐκεῖνα, ἂν καί εἶναι ἀπὸ φυσικοῦ τους ἄγρια, ὅταν ὁ ἄνθρωπος τὰ περιποιηθῆ μαστορικά, γίνονται πολλὲς φορὲς ἡμερα. Σὺ δὲ ποὺ κατώρθωσες τὴν φυσικὴ τους θηριωδίαν νὰ τὴν μεταβάλλῃς σ' ἀφύσικην ἡμερότητα, ποῖαν ἀπολογία θὰ βρῆς ὅταν κατάντησες νὰ φθάσῃς τὴν φυσικὴ σου ἡμερότητα σὲ θηριωδίαν ἀφύσικην; Καί τὸ μὲν ἄγριο, ἀπὸ φυσικοῦ του, τὸ παρουσιάζεις ἡμερο· τὸν ἑαυτὸν σου δέ, ποὺ εἶναι ἀπὸ τὴν φύσιν του ἡμερος, τὸν παρουσιάζεις ἄγριο; Καί τὸ μὲν λιοντάρι τὸ ἡμερώνεις καί τὸ κάνεις καλόβολο, τὸν δὲ θυμὸ σου, τὸν κάνεις ἀγριώτερο κι' ἀπὸ λιοντάρι; Ἄν κι' ἐκεῖ δυὸ ἦτανε τὰ ἐμπόδια, καί τὸ ὅτι τὸ θηρίο δὲν εἶχε λογικὸ, κι' ὅτι εἶναι τὸ θυμωδέστερο ἀπ' ὅλα. Κι' ὅμως, μὲ τὴν περίσσια σοφίαν ποὺ σὺ δακνῇ ὁ Θεός, κατορθώνεις καί τὴν φύσιν νὰ νικᾷς. Σὺ λοιπὸν, ποὺ στήν περίπτωσιν τῶν θηρίων καί τὴν φύσιν νικᾷς, πῶς, προκειμένου γιὰ τὸν ἑαυτὸ σου, μαζὶ μὲ τὴν φύσιν προδίνεις καί τὴν καλὴ σου προαίρεσιν; Κι' ἂν μὲν σὲ πρότρεπα νὰ κάνῃς πρᾶο κάποιον ἄλλον ἄνθρωπο, κι' ἔτσι βέβαια, δὲν θάμοιαζα πῶς προτρέπω γιὰ πράγματα ἀδύνατα· θάχῃς ὅμως τὸ δικαίωμα νὰ μοῦ προβάλλῃς, πῶς δὲν μπορείς νὰ κυβερνᾷς τὴν διάθεσιν τοῦ ἄλλου, κι' ὅτι δὲν εἶναι ὅλα στὸ χέρι σου. Τώρα ὅμως πρόκειται γιὰ τὸ δικὸ σου θηρίο, καί ποὺ, χωρὶς ἀμφισβήτησιν, τὸ ἀφεντεύεις.

* * *

Τί ἀπολογεῖσαι λοιπὸν; Καί ποῖαν εὐλογη πρόφασιν θὰ μπορέ-

σης νὰ προβάλης ὅταν τὸ λιοντάρι μὲν τὸ ἀνθρωπεύης, παραμελῆς δὲ τὸν ἑαυτὸ σου νὰ γίνεται ἀπὸ ἄνθρωπος λιοντάρι; Καὶ σ' ἐκεῖνο μὲν τοῦ χαρίζεις πράγματα παραπάνω ἀπὸ τὴν φύση του, γιὰ τὸν ἑαυτὸ σου δὲ οὔτε καὶ τὰ φυσικά σου προτερήματα δὲν κατορθώνεις νὰ διατηρῆς; Ἀλλὰ τὰ μὲν ἄγρια κι' ἀνήμερα θηρία μάχεσαι νὰ τὰ φθάσης στὴ δική μας εὐγένεια, τὸν ἑαυτὸ σου δὲ τὸν ἀποδιώχνεις ἀπὸ τὸν βασιλικὸ θρόνο, καὶ τὸν σπρώχνεις πρὸς τὴν δική τους τὴν μανία;

Γιατὶ βάλε μὲ τὸν νοῦ σου, ἂν τὸ θέλῃς, πῶς κι' ὁ θυμὸς εἶναι ἓνα θηρίο. Κι' ὅση προσπάθεια δείχνουν ἄλλοι γιὰ τὰ λιοντάρια, τὰ ἴδια νὰ φανερώσης καὶ σὺ γιὰ τὸν ἑαυτὸ σου καὶ νὰ κάμῃς τὸν παρόμοιο λογισμό σου νὰ γίνῃ πρᾶος καὶ ἡμερος. Γιατὶ κι' αὐτὸς ἔχει φοβερὰ δόντια καὶ νύχια, κι' ἂν δὲν τὸν ἡμερώσης θ' ἀφανίση τὰ πάντα. Γιατὶ οὔτε τὸ λιοντάρι οὔτε καὶ ἡ ὄχεντρα δὲν ἔχουν τόση δύναμη νὰ κατασπαράξουν τὰ σπλάγχνα, ὅπως ὁ θυμὸς, ποῦ μὲ τὰ σιδερένια του νύχια τὸ κάνει πάντα αὐτό. Γιατὶ δὲν ρημάζει τὸ σῶμα μονάχα, ἀλλὰ κι' ἀφανίζει κι' αὐτὴν τὴν ὑγεία τῆς ψυχῆς τρώγοντας, σπαράττοντας κι' ἀδυνατίζοντας ὅλη τὴ δύναμή της καὶ κάνοντάς την ἄχρηστη γιὰ τὸ καθετί.

Γιατὶ ἂν κανεῖς οὔτε ν' ἀνασάνῃ δὲν μπορῆ, ἂν ἔχη μέσα του σκουλήκια, γιὰ τὸ ὅλα τὰ σπλάγχνα του ἀδυνατίζουν, πῶς, ἂν ἔχωμε ἐμεῖς μέσα μας τέτοιο μεγάλο φίδι νὰ μᾶς κατατρῶῃ ὅλα τὰ σωθικά μας—γιὰ τὸν θυμὸ λέω—θὰ μπορέσωμε νὰ κάνωμε κάτι γενναῖο;

* *

Πῶς λοιπὸν θ' ἀπαλλαγοῦμε ἀπὸ τὴν συμφορὰν αὐτὴν. Ἄν θὰ πιοῦμε βέβαια κάποιον πιστό, ποῦ θὰ μπορέσῃ νὰ νεκρώσῃ τὰ φίδια καὶ σκουλήκια ποῦ εἶναι μέσα μας. Καὶ ποῖο εἶναι τὸ πιστό—ρωτᾷ κάποιος—ποῦ ἔχει αὐτὴ τὴν δύναμη; Τὸ τίμιον αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ἂν τὸ πάρῃ κανεῖς, μὲ εὐλικρίνεια· γιὰ τὸ αὐτὸ θὰ μπορέσῃ νὰ σβῆσῃ κάθε μας ἀρρώστεια· καὶ μαζὶ μ' αὐτὸ καὶ ἡ προσεκτικὴ μελέτη κι' ἀκρόαση τῶν θείων Γραφῶν καὶ κοντὰ καὶ μαζὶ μ' αὐτὰ καὶ οἱ ἐλεημοσύνης ποῦ κάνομε. Γιατὶ μ' αὐτὰ μαζὶ ὅλα θὰ μπορέσουν νὰ νεκρωθοῦν τὰ πάθη ποῦ ρημάζουν τὴν ψυχὴ μας. Καὶ τότε μονάχα θὰ ζήσωμε. Γιατὶ τώρα βέβαια δὲν εἴμαστε σὲ διόλου καλύτερη θέσῃ ἀπὸ τοὺς πεθαμένους. Ἐπειδὴ εἶναι τελείως ἀδύνατο ἐνόσω ὑπάρχουν ἐκεῖνα νὰ ζοῦμε κι' ἐμεῖς, ἀλλὰ εἶναι ἀνάγκη νὰ χαθοῦμε.

Κι' ἂν τυχὸν δὲν προφθάσωμε νὰ τ' ἀφανίσωμε τὰ πάθη μας αὐτὰ στὸν κόσμον μας αὐτόν, πάντως ἐκεῖ στὸν ἄλλο κόσμον θὰ μᾶς σκοτώσουν αὐτὰ· καὶ μᾶλλον καὶ προτοῦ νὰ πεθάνωμε, θὰ μᾶς ταιλαιπωρήσουν ἐδῶ, μὲ τίς μεγαλύτερες τιμωρίες. Γιατὶ καὶ καθένα χωριστὰ ἀπὸ τὰ πάθη αὐτὰ κι' ἀχόρταγο εἶναι, καὶ σκληρό, καὶ

ΣΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΓΡΑΦΗΣ

Μεταμέλεια και μετάνοια.

Τὰ ρήματα μεταμελοῦμαι και μετανοῶ, στην κοσμική γλώσσα, δὲν ἔχουν καμμιά οὐσιώδη διαφορά. Σημαίνουν και τὰ δυό: ἀλλάζω σκέψη, νοοτροπία, διάθεση ἀπέναντι μιᾶς ζωῆς ἢ μιᾶς πράξεως πού ἔκαμα. Ἐνῶ ὅταν τὴν ἔκανα τὴν εὕρισκα καλή και σύμφορη, τώρα τὴ βλέπω κακή και τὴν ἀποκηρύχνω. Νοιώθω γι' αὐτὴ λύπη βαθεῖα. Τὴν καταδικάζω στὴ συνείδησή μου και εἶμαι ἀποφασισμένος νὰ μὴ τὴν ξανακάνω, καθὼς ἐπίσης νὰ τὴν ἐπανορθώσω, πληρώνοντας τὶς συνέπειές της.

Σὲ ἓνα ὅμως σημεῖο τῆς Καινῆς Διαθήκης, αὐτὰ τὰ δυό ρήματα ἔχουν μεγάλη διαφορά. Τὸ μετανοῶ ἔχει πάντα ἀγιασμένο, φωτεινὸ και ἔνδοξο νόημα. Σημαίνει τὴν ἀνάνηψη τοῦ ἁμαρτωλοῦ, τὴν ἀπόφασή του νὰ ζήσει ἐν Χριστῷ, ἀποκόβοντας κάθε δεσμὸ μὲ τὴν ἁμαρτία, ἀποτινάσσοντας τὸν ζυγὸ της και ὑποτάσσοντας ὅλο του τὸ εἶναι στὸ θεῖο θέλημα. Ἀντίθετα, τὸ ρῆμα μεταμελοῦμαι χρησιμοποιεῖται στὸ Εὐαγγέλιο τοῦ Ματθαίου και γιὰ νὰ δηλώσῃ τὴν ἐκτρομακτικὴ μετάνοια, πού δὲν βγάζει τὸν ἄνθρωπο στὸ φῶς τῆς σωτηρίας, ἀλλὰ τὸν ρίχνει στὴν ἀπόγνωση, στὴν ἄβυσσο τῆς ἀπώλειας. Πρόκειται γιὰ τὴν περίπτωση τοῦ προδότη Ἰούδα, πού μετὰ τὴ βδελυρὴ πράξη του, γιὰ τὴν ὁποία ὁ Κύριος εἶχε πῆ τὸ «καλὸν ἦν αὐτῷ εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος», «μεταμεληθεῖς... ἀπήγξατο». Ὁ Ἰούδας ἐνοιωσε φρίκη γιὰ ὅ,τι εἶχε κάνει, ἀλλὰ ἀντὶ νὰ ζητήσῃ συγχώρηση ἀπὸ τὸν Θεό, ἔπεσε στὴν πιὸ μαύρη ἀπελπισία και κατέληξε στὴν αὐτοχειρία.

Μ' αὐτὸ τὸ φοβερὸ χρῶμα βγαίνοντας ἀπὸ τὴν Καινὴ Διαθήκη ἢ λέξη μεταμέλεια, μπορεῖ πλέον νὰ χρησιμοποιεῖται σὲ ἀνάλογες περιπτώσεις. Ὑπάρχουν πράγματι πολλοὶ ἄνθρωποι, πού «μεταμελοῦνται» γιὰ κάτι καλὸ πού ἔκαμαν,

τυραννικό, και δὲν σταματᾷ νὰ μᾶς κατατρώῃ καθημερινά. Γιατὶ τὰ δόντια τους εἶναι δόντια λιονταριοῦ· κι' ἀκόμη χειρότερα. Γιατὶ τὸ λιοντάρι μόλις χορτάσῃ ξεμακραίνει ἀμέσως ἀπὸ τὸ σῶμα πού τοῦλαχε. Αὐτὰ ὅμως τὰ πάθη δὲν χορταίνουν ποτὲ οὔτε και ξεμακραίνουν, ἀν δὲν βάλουν πρῶτα μέσα στὰ χέρια τοῦ Διαβόλου τὸν ἄνθρωπο πού ἐκυρίεψαν.

χωρίς όμως έτσι να ἀνανήφουν, να «μετανοοῦν». Ἡ μεταμέλεια εἶναι μιὰ συναίσθηση τῆς ἁμαρτίας, χωρίς όμως συναίσθηση τοῦ Θεοῦ. Δὲν ὀδηγεῖ στὴ σωτηρία, ἀλλὰ στὴν ἀπόγνωση.

Τὰ χέρια τοῦ Παύλου.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος εἶχε δώσει ὅλο του τὸ εἶναι στὸν Χριστό. Ὅχι μονάχα ἡ ψυχὴ του, ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα του στάθηκαν τόπος καὶ ὄργανο τῆς Θείας Χάριτος. Τὸ στόμα του ἦταν ὄργανο τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ. Τὰ πόδια του τὸν ἔφεραν σὲ ὅλες τὶς ἄκρες τῆς οἰκουμένης, γιὰ νὰ φυτεῖ Ἐκκλησίες καὶ νὰ τὶς στηρίξει. Τὸ κορμί του δέχθηκε γιὰ χάρη τοῦ Χριστοῦ κάθε ταλαιπωρία, πείνα, ἰδρώτες, μαστιγώματα, λιθασμούς, νυχθήμερη παραμονὴ στὸν βυθὸ καὶ ὁ τράχηλός του, τέλος, προσφέρθηκε στὸ σπαθὶ τῶν δυνάμεων.

Ἀνάμεσα στὰ ἄλλα μέλη τοῦ σώματός του, δόξασαν τὸν Χριστὸ καὶ τὰ χέρια του. Τὸν δόξασαν ἀπλωμένα σὲ προσευχή. Τὸν δόξασαν ἀγκαλιάζοντας τοὺς ἀνθρώπους. Τὸν δόξασαν περιβαλλόμενα τὶς ἀλυσίδες τῶν δεσμῶν. Τὸν δόξασαν ἀκόμα ὑπηρετῶντας τοὺς «ὄντας μετ' αὐτοῦ», δουλεύοντας, στὴν τέχνη τοῦ σκηνοποιοῦ, γιὰ τὶς ὑλικές ἀνάγκες ὄχι μονάχα τοῦ ἴδιου, ἀλλὰ καὶ τῶν βοηθῶν του στὸ ἀποστολικὸ ἔργο. Δὲν ἦταν τὰ μαλθσκὰ χέρια τοῦ διανοουμένου, τοῦ πιὸ ὑψηλοῦ προσώπου τῆς πρώτης Ἐκκλησίας, ἀλλὰ ἐκεῖνα τοῦ χειρώνακτος, Παύλου, πού παρὰ τὴν κορυφαία του θέση στὴν ἐκκλησιαστικὴ ἱεραρχία ἤξερε νὰ δίνει τὸ παρὼν καὶ στὶς πιὸ ταπεινές ἐνασχολήσεις τῆς ἐνεργοῦ ἀγάπης. Αὐτὰ τὰ τραχεῖα, τὰ βασανισμένα χέρια κρατοῦν τὸ οἰκοδόμημα τῆς Ἐκκλησίας σὲ ὠρισμένες ἀπεικονίσεις τοῦ Ἀποστόλου.

Ἡ μόνη ὀφειλή.

«Μηδενὶ μηδὲν ὀφείλετε εἰ μὴ τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους», τονίζει ὁ θεῖος Παῦλος στοὺς χριστιανούς ὅλων τῶν ἐποχῶν καὶ ὅλων τῶν τόπων. Ἡ ἐν Χριστῷ ἀγάπη εἶναι ἡ μόνιμη καὶ μοναδικὴ ὀφειλή, πού ἔχουμε ὁ ἓνας στὸν ἄλλον. Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἴμαστε ἀδέλφια, τέκνα τοῦ Πατρὸς ἡμῶν τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Στὶς μεταξύ μας σχέσεις, ὑπάρχουν κάθε φορὰ ἰδιαίτερες συνθήκες, παίζουν τὸν ρόλο τους διάφοροι παράγοντες, ἰσχύουν διάφορες προϋποθέσεις, ὑπαγορεύονται ἐπὶ μέρους σκοποὶ. Ἀλλὰ ἀδιάφορα πρὸς ὅλα αὐτὰ, ἓνα πρέπει νὰ εἶναι τὸ βασικὸ κίνητρο αὐτῶν τῶν σχέσεων, μιὰ ἢ κατεύθυνσή τους: ἡ ἀδολη, ἀπεριόριστη, βαθειὰ ἀγάπη, πού, κατὰ τὸν ἴδιο Ἀπόστολο, «οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς», ἀλλὰ εἶναι

ένα μόνιμο χρέος τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν ἄνθρωπο, τοῦ Χριστιανοῦ πρὸς τὸν Χριστιανόν, τοῦ Χριστιανοῦ πρὸς τὸν κάθε ἄνθρωπο.

Οἱ Ἐπιστολὲς τοῦ Παύλου.

Οἱ Ἐπιστολὲς τοῦ θείου Παύλου περιέχουν τὸ πλατύτερο μέρος τῆς ἀρχαϊκῆς χριστιανικῆς Θεολογίας. Παρὰ τὴν ἔντονη καὶ θαυμαστὴ προσωπικὴ τους σφραγίδα — τὴ σφραγίδα μιᾶς μεγαλοφυΐας—εἶναι διδασκαλία καὶ ὑπομνηματισμὸς ποὺ κατοπτρίζουν τὸ ἀποσαφημένο ἢ διαμορφούμενο δόγμα τῆς πρώτης Ἐκκλησίας, καθὼς καὶ τὴν πράξη της. Ὁ Παῦλος, μὲ τὴν εὐρύνοια καὶ τὴν ἀπαράμιλλη ποιότητα τῆς χριστιανικῆς του βιώσεως, εἶναι ὁ ἀσύγκριτος βυθοσκόπος καὶ ἐκθέτης τοῦ ἐν Χριστῷ ἀποκεκαλυμμένου μυστηρίου, ὅλες δὲ τὶς μεγάλες ἀλήθειες ποὺ ἀναπτύσσει ἢ αἰνίσσεται, ἀλήθειες βγαλμένες μὲς ἀπὸ τὴ ζωὴ τῆς σύγχρονης τοῦ Ἐκκλησίας, τὶς προσφέρει ὄχι θεωρητικὰ ἢ ἀναμασητικὰ ἀλλὰ περνῶντας τὶς μὲς ἀπὸ τὴ διάνοισα καὶ τὴν καρδιά του, μὲς ἀπὸ τὴν ἴδια του τὴ ζωὴ. Γι' αὐτὸ ἔχουν χρῶμα καὶ τόνο γνήσια ὑπαρξιακό, μὲ ὅλη τὴν καθαρότητα καὶ τὴν ἀξία τοῦ ὄρου. Ἡ θεολογία τοῦ Παύλου δὲν εἶναι στατική, ἀλλὰ, βαθύτατα καὶ ὡς τὴν τελευταία της ἴνα, ὑπαρξιακή. Ἔτσι, δὲν ἦχει σὰν «χαλκὸς καὶ κύμβαλον» (Α' Κορ. 1γ' 1), ἀλλὰ εἶναι μετάδοση ζωῆς. Ὁ παλμὸς της δὲν χάνει μὲ τὸν χρόνον καὶ τὴν ἀπόσταση. Εἶναι πάντα τὸ ἴδιο δροσερὴ καὶ λαχταριστὴ, καλῶντας μᾶς νὰ τὴν κοινωνήσουμε μέσα σὲ προϋποθέσεις ἀνάλογες μ' ἐκεῖνες μὲ τὶς ὁποῖες καὶ ἡ ἴδια δημιουργήθηκε. Μέσα στὴν κατάνυξη, τὴν προσευχὴ, τὴ φλογερὴ πίστη.

«Ἡ ἀγάπη οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς».

Ἡ ἀγάπη εἶναι μιὰ διαρκῆς προσφορά. Ὅπου αὐτὴ ὑπάρχει, τὸ τὸ ἐγὼ δὲν ἔχει δικαιώματα καὶ ἀπαιτήσεις. Ὅ,τι καλὸ, ὅ,τι εὐχάριστο, ὅ,τι τιμητικὸ, ὅ,τι εὐεργητικὸ, τὸ σπρώχνει πρὸς τὸν πλησίον, θυσιάζοντας κάθε ἀπολαβὴ, ἀκόμη καὶ τὴν πιὸ θετικὴ καὶ νόμιμη. Ἡ ἔννοια τοῦ δικαίου εἶναι πολλὰς φορὲς ἀντίθετη πρὸς τὴν ἔννοια τῆς ἀγάπης. Θὰ μπορούσαμε νὰ δώσουμε μιὰ παρθενικὴ, καινούργια σημασία στὴ λέξη καὶ νὰ τὴν κάνουμε ἔτσι εὐγλωττο κατηγόρημα τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεὸς εἶναι «ἀδικος». Δηλαδή ὁ Θεὸς δὲν κάνει ὅ,τι ὑπαγορεύει τὸ δίκαιο, ἀλλὰ ὅ,τι ὑπαγορεύει ἡ ἀγάπη. Γι' αὐτὸ, δὲν συντρίβει τὸν ἔνοχο ἄνθρωπο κοὶ δὲν θέλει νὰ «κατεάξῃ τὸν συντετριμμένον κάλαμον καὶ νὰ σβέσῃ τὸ τυφόμενον λίνον» (Ματθ. 1β' 20). Γι' αὐτὸ, «ἀνατέλλει τὸν ἥλιον καὶ βρέχει ἐπὶ ἀγαθοῦς καὶ πονη-

ρούς» (Ματθ. ε' 45). Γι' αυτό, ἔστειλε τὸν μονογενῆ Του Υἱὸ στὸν κόσμο, γιὰ νὰ σώσῃ τὸν κόσμο. Ἔτσι πρέπει νὰ εἶναι καὶ ὅσοι πιστεύουν στὸ Εὐαγγέλιο: «ἄδικοι». Δηλαδή νὰ μὴ κυττᾶνε τί δικαιοῦνται τὸ ἐγὼ τους. Νὰ ἔχουν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη πού δὲν ζητεῖ τίποτε γιὰ τὸν ἑαυτὸ της, ἀλλὰ προσφέρεται ὀλόκληρη σ' αὐτόν.

Τὸ τελευταῖο Ἀμὴν.

Ἡ Ἀγία Γραφή τελειώνει οὐσιαστικὰ μὲ τὸ Ἀμὴν μιᾶς ἐπικλήσεως. «Ἀμὴν, ναί ἔρχου, Κύριε Ἰησοῦ», ἀναφωνεῖ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, καθὼς πηγαίνει νὰ κατακλείσῃ τὴν «Ἀποκάλυψή» του, τὸ ἔσχατο βιβλίον τῆς Ἀγίας Γραφῆς (Ἀποκ. κβ' 20).

Πάνω στὸν ὠκεανὸ λέξεων τῆς Ἀγίας Γραφῆς ἐπιπλέει αὐτὸ τὸ Ἀμὴν, λουσμένο μέσα στὸ ἀπλετο φῶς τῆς χαρᾶς πού περιμένει τὴν Ἐκκλησία κατὰ τοὺς στερνοὺς καιροὺς. Εἶναι τὸ προῖον ὄλων ἐκείνων τῶν λέξεων, ἡ θριαμβευτικὴ τους κατάληξη καὶ ἡ ἐκθαμβωτικὴ τους συνόψιση. Ὑπάρχουν τὰ γεγονότα καὶ ἡ διδασκαλία τῆς Γραφῆς γιὰ νὰ μπορῆ ἡ Ἐκκλησία, τὸ σωσμένο ἀπὸ τὴ σοφία, τὴν ἀγάπη καὶ τὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ (Α' Κορ. α' 24) ἀνθρώπινο γένος, νὰ λέγῃ αὐτὸ τὸ Ἀμὴν τῆς ἀκλόνητης καὶ γλυκειᾶς βεβαιότητος: ὅτι ὁ ἄνθρωπος, πού χάρη στὴν Πρῶτη Παρουσία τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ βαδίζει πρὸς τὸν ξανανοιγμένο παράδεισο, θὰ δῆ πάλι τὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ νὰ ἔρχεται καὶ ὁ παράδεισος θὰ εἶναι αὐτὴ ἡ δευτέρη καὶ ὀριστικὴ συνάντησις, ἡ Δεύτερη Παρουσία τοῦ Χριστοῦ.

Τὸ ἀήττητο ὄπλο.

Ἡ Ἐκκλησία ψάλλει: «Κύριε, ὄπλον κατὰ τοῦ Διαβόλου τὸν Σταυρὸν σου ἡμῖν δέδωκας. Φρίττει γὰρ καὶ τρέμει, μὴ φέρων καθορᾶν αὐτοῦ τὴν δύναμιν». Πεθαίνοντας γιὰ μᾶς πάνω στὸ ξύλο, ὁ Χριστὸς νίκησε τὴν ἁμαρτία καὶ τὸν θάνατο, κατήσχυνε τὸν Διάβολο καὶ μᾶς ἀνοίξε τις πόρτες τῆς οὐράνιας βασιλείας. Ἀπὸ τότε, τίποτε δὲν εἶναι πιὸ ἀνυπόφορο καὶ πιὸ φοβερὸ γιὰ τὸν Ἀρχέκακο ἀπὸ τὴ θέα τοῦ σημείου τοῦ Σταυροῦ. Ὁ Σταυρὸς τοῦ θυμίζει τὴν ὀριστικὴ ἡττα πού ὑπέστη καὶ τὸν διώχνει προτροπάδην. Ὁ Σταυρὸς, σὰν σημεῖο, εἶναι γιὰ τὴν Ἐκκλησία τὸ ἀκαταμάχητο ὄπλο τῆς ἐναντίον τοῦ Ἐωσφόρου καὶ τῶν ἀγγέλων του. Εἶναι ἡ ἴδια ἡ δύναμη τοῦ Θεοῦ, πού κατετρόπωσε καὶ κατατροπώνει πάντα τὸν Ἀντίπαλο.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΝ

Ὁ βιβλιοθηκάριος τῆς ἐν Ἀγίῳ Ὄρει Ἱερᾶς Μονῆς Ἰβήρων πα-
νοσιολ. ἱερομόναχος Ἀθανάσιος ἀπέστειλε τὴν 18 Ἰουνίου 1968 πρὸς τὸν
Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώ-
νυμον τὴν ἐξῆς ἐπιστολήν:

Μακαριώτατε,

*Ρώσσοσ ὑπέργηροσ, ἀσκητῆσ ἐρημίτησ καθ' ὅλην του τὴν ζοὴν
καὶ πνευματικὸσ τιμώμενοσ παρὰ πάντων ἐν Ἀγίῳ Ὄρει, ἀκούων
εἰς τὸ ὄνομα Τύχων, πρὸσ ὃν δὲν ἀπαξιοῖ νὰ γράφῃ καὶ ὁ Πατριάρ-
χησ Ρωσσίας Ἀλέξιοσ, μὲ πειθαναγκάζει ὡσ βλέπετε ἐν ἑλληνο-
γλώσσῃ ἀφελότητι νὰ ὑποβάλω πρὸσ τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα
τὰσ σκέψεισ του περὶ Γολγοθᾶ ἐπὶ σκοπῷ ἐκτυπώσεωσ πρὸσ ὠφέ-
λειαν καὶ Ἑλλήνων χριστιανῶν.*

*Πράττω τοῦτο εὐχαρίστωσ, διὰ τὴν εὐχὴν τοιούτου ἐπιτάσ-
σοτοσ ἀγίου Γέροντοσ, καὶ δέξασθε καὶ Ὑμεῖσ, Μακαριώτατε, φι-
λαγάθωσ τὰ ἀποστελλόμενα, ἀντὶ τῆσ πολυτίμου εὐλογίας Ὑμῶν
ὑπὲρ ἐμοῦ.*

*Μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ
Ἱερομ. Ἀθανάσιοσ Ἰβηόττησ
Βιβλιοθηκάριοσ Μονῆσ Ἰβήρων*

Τὸ περὶ Γολγοθᾶ κείμενον ταῦ Ρώσου ὑπεργήρου ἀσκητοῦ ἐρημίτου
Τύχωνοσ ἔχει ὡσ ἀκολούθωσ:

ΔΟΞΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΓΟΛΓΟΘΑΝ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

ᾠ Θεῖε Γολγοθᾶ, ἀγιασμένε μὲ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, Σέ παρα-
καλοῦμε, πὲσ μασ πόσεσ χιλιάδεσ ἀμαρτωλῶν μὲ τὴ χάρι τοῦ Χρι-
στοῦ, τὴ μετάνοια καὶ τὰ δάκρυα καθάρισεσ καὶ γέμισεσ τὸν νυμφῶ-
να τοῦ Παραδείσου. ᾠ ! μὲ τὴν ἀγάπη σου τὴν ἄρρητη, Χριστέ
Βασιλεῦ, μὲ τὴ χάρι Σου ὅλα τὰ οὐράνια παλάτια γέμισεσ ἀπὸ
μετανοούντασ ἀμαρτωλοῦσ. Σὺν καὶ ἐδῶ κάτω ὅλοσ ἐλεεῖσ καὶ σώ-
ζεισ, καὶ ποιὸσ μπορεῖ ἀντάξια νὰ Σέ εὐχαριστήσῃ, ἔστω κ' ἂν εἶχε
ἀγγελικὸ νοῦ.

Ἀμαρτωλοί, ἐλάτε γρήγορα. Ὁ ἅγιοσ Γολγοθᾶσ εἶναι ἀνοι-
κτὸσ καὶ ὁ Χριστὸσ εὐσπλαγγχοσ. Προσπέσετε πρὸσ Αὐτὸν καὶ
φιλήσετε τὰ ἅγια Του πόδια. Μόνον Αὐτὸσ σὰν εὐσπλαγγχοσ μπο-
ρεῖ νὰ γιατρέψῃ τίσ πληγέσ σασ. ᾠ ! θὰ εἴμαστε εὐτυχεῖσ ὅταν ὁ
πανεύσπλαγγχοσ Χριστὸσ μᾶσ ἀξιῶσῃ μὲ μεγάλη ταπεινώσει καὶ
φόβο Θεοῦ καὶ καντὰ δάκρυα νὰ πλύνωμε τὰ πανάχαρτὰ Του πό-
δια καὶ μὲ ἀγάπη νὰ τὰ φιλήσωμε. Τότε καὶ ὁ Χριστὸσ εὐσπλαγγ-
χνα θὰ μᾶσ ἀνοίξῃ τίσ πόρτεσ τοῦ Παραδείσου, ὅπου μὲ μεγάλη
χαρὰ μαζὶ μὲ τοὺσ Ἀρχαγγέλουσ καὶ Ἀγγέλουσ, τὰ Χερουβείμ καὶ
τὰ Σεραφεῖμ καὶ μὲ ὅλοσ τοὺσ Ἁγίουσ αἰῶνια θὰ δοξάζωμε τὸν

ΕΙΔΗΣΕΙΣ Τ.Α.Κ.Ε.

Κατὰ τὸν μῆνα Αὐγούστου τοῦ 1968 ἐχορηγήθησαν ὑπὸ τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. συντάξεις εἰς τοὺς κάτωθι:

Αἰδεσιμώτατον Χρυσολωρᾶν Ἰ. Γρηγόριον, Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, Β' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.830. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 90.200. — Αἰδεσιμώτατον Σταματέλον Θ. Ἀλέξανδρον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λευκάδος, Γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 2.123. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 85.496. — Αἰδεσιμώτατον Στᾶσινον Θ. Εὐστράτιον, Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν (νεκροταφειακὸς ἱερεὺς). Σύνταξις δρχ. 4.668. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 97.250. — Αἰδεσιμώτατον Κόκκινον Ἰ. Διονύσιον ἢ Δημήτριον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κασσανδρείας, Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.832. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 65.625. — Αἰδεσιμώτατον Χατζηλάμπρου Π. Εὐγένιον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μηθύμνης, Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.142. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 48.399. — Αἰδεσιμώτατον Σιαθαρούδην Κ. Χρηῆστον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σερρών, Γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 2.123. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 84.733. — Αἰδεσιμώτατον Καλαμπούκαν Κ. Δημήτριον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Διδυμοτείχου, Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.832. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 76.042. — Αἰδεσιμώτατον Κεφαλληνὸν Α. Νικόλαον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ζακύνθου, Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.498. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 75.129. — Πρεσβυτέραν Στεφανῆ Α. Ἀμερισοῦδαν, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μυτιλήνης, Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.158. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 75.727. — Αἰδεσιμώτατον Παπαδόπουλον Ε. Κωνσταντῖνον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἐδέσσης καὶ Πέλλης, Γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.666. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 61.796. — Αἰδεσιμώτατον Τσιλίδην Κ. Δημήτριον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἐδέσσης καὶ Πέλλης, Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.832. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 75.433. — Πρεσβυτέραν Μανωλακᾶκην Γ. Μαρίαν, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀλεξανδρουπόλεως, Β' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.530. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 90.273. — Πρεσβυτέραν Τσιντζιροπούλου Β. Θεοδώραν, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης, Γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.232. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 85.098. — Αἰδεσιμώτατον Παπαμαθαίου Μ. Κωνσταντῖνον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σάμου καὶ Ἰκαρίας, Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.832. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 76.346. — Αἰδεσιμώτατον Παπαγεωργίου Γ. Δημήτριον, Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, Γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 2.123. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 85.417. — Αἰδεσιμώτατον Γατανᾶν Μ. Παντελῆν, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χίου, Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.832. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 76.346. — Αἰδεσιμώτατον Πλευράκην Ν. Πέτρον, Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.832. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 75.433. — Πρεσβυτέραν Γράφα Σπυρ. Αἰκατερίνην, Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.480. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 65.975. — Αἰδεσιμώτατον Ζέρβαν Ἰωάν. Γεώργιον, Γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 2.123. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 86.100.

Σωτήρα τοῦ κόσμου, τὸν γλυκῦτατο Ἰησοῦ Χριστό, τὸν Ἀμὸ τοῦ Θεοῦ, μαζὶ μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, τὴν ὁμοούσιο καὶ ἀδιαίρετο Τριάδα.

Ἱερομόναχος Τύχων
Ἅγιον Ὄρος

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Ἰερὰν Μητρόπολιν Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας. Ἐλήφθησαν τὰ ὑπ' ἀριθ. πρωτ. 2810, 3026, 3275, 3341, 3476, 3503, 3636, 3637 καὶ 3646/68 ἔγγραφα ὑμῶν ἀφορῶντα α) τὸν διορισμὸν τῶν Αἰδεσιμωτάτων Κων/νου Χριστ. Καλαμπαλίκη, Βασιλείου Σπυρ. Φέσσα καὶ Δημητρίου Χρ. Δημητρίου, β) τὴν παῦσιν τοῦ Αἰδεσιμωτάτου Δημητρίου Ἰωάν. Γρηγοροπούλου, γ) τὴν μετάθεσιν τοῦ Αἰδεσιμωτάτου Φιλίππου Χρ. Παπαδοπούλου καὶ δ) τὴν ἀπόσπασιν τῶν Αἰδεσιμωτάτων Παναγιώτου Θεοδ. Πατέλου, Κωνσταντίνου Ἀθαν. Φλωροπούλου καὶ τοῦ Πανσο. Ἰερομονάχου Τιμοθέου Χρ. Καπότα. Κατόπιν τούτων προέβημεν εἰς τὰς ἐγγραφάς, ἀλλαγὰς καὶ διακοπὰς τοῦ περιοδικοῦ εἰς τὰ συνδρομητολογία μας. — Ἰερὰν Μητρόπολιν Ἐδέσσης καὶ Πέλλης. Ἐλήφθησαν τὰ ὑπ' ἀριθ. 1441, 1553, 1569, 1682 καὶ 1835/68 ἔγγραφα ὑμῶν ἀφορῶντα α) τὸν ἐπαναδιορισμὸν τοῦ Αἰδεσιμωτάτου Γεωργίου Χρ. Παπαδοπούλου, β) τὸν διορισμὸν τοῦ Αἰδεσιμωτάτου Θεοφίλου Τερεζάκη καὶ τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Στεφάνου Δημ. Κουνίου, γ) τὴν ἀπόσπασιν τοῦ Αἰδεσιμωτάτου Ἰωάννου Νικολ. Παυλίδη καὶ δ) τὴν παῦσιν τοῦ Αἰδεσιμωτάτου Χρήστου Τρ. Γούδα. Κατόπιν τούτων προέβημεν εἰς τὴν ἐγγραφήν, ἀλλαγὴν καὶ διακοπὴν τοῦ Περιοδικοῦ εἰς τὰ συνδρομητολογία μας. — Κύριον Παπίγκην Ἰωάννην, Θεσσαλονίκην. Σᾶς ἀπηγγέσαμεν δι' ἰδιαιτέρας ἐπιστολῆς. — Ἰεροδιάκονον Ἰωάννην Μήτσου, Ἰ. Ν. Ἀγ. Δημητρίου Ἀμπελοκήπων, Ἐνταῦθα. Ἐνεγράφητε καὶ σᾶς ἀπεστάλησαν τὰ ἀπὸ 1/1/68 ἐκδοθέντα τεύχη τῆς «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ», ἀπὸ τοῦδε δὲ καὶ εἰς τὸ ἐξῆς θὰ λαμβάνητε ἀνελλιπῶς τὰ τεύχη. — Ἀρχιμανδρίτην Ναυκράτιον Τσουρικανάκην, Βαθέος 19, Ἐνταῦθα. Ἐνεγράφητε. — Ἰερὰν Μητρόπολιν Ἐλασσῶνος. Ἐλήφθη τὸ ὑπ' ἀριθ. πρωτ. 651/68 ἔγγραφο ὑμῶν ἀφορῶν τὸν διορισμὸν τοῦ Αἰδεσιμωτάτου Εὐθυμίου Τσοῦκα καὶ ἐνεγράψαμεν τούτον εἰς τὰ συνδρομητολογία μας. — Ἰερὰν Μητρόπολιν Γυθείου καὶ Οἰτύλου. Ἐλήφθη τὸ ὑπ' ἀριθ. πρωτ. 552/68 ἔγγραφο ὑμῶν ἀφορῶν τὴν μὴ κανονικὴν λήψιν τοῦ ἡμετέρου περιοδικοῦ παρὰ τῶν Αἰδεσιμωτάτων Κιτρινιάρη Ναπολέοντος, Στρατάκου Σπυρίδωνος καὶ Χριστοφιλέα Σωτηρίου. Κατόπιν τούτου γνωρίζομεν ὑμῖν, ὅτι ἐτακτοποιήθησαν καὶ ἀπὸ τοῦδε καὶ εἰς τὸ ἐξῆς θὰ λαμβάνουν ἀνελλιπῶς τὰ τεύχη τῆς «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ». — Αἰδεσιμωτάτον Μπερτσουκλήν Χαράλαμπον, Ἀγ. Νεῖλον Πειραιῶς. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο. — Αἰδεσιμωτάτον Χραψανάκην Γεώργιον, Ἰ. Ν. Ἀγ. Αἰκατερίνης, Κ. Πετράλωνα. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο. — Αἰδεσιμωτάτον Κιουμουρτζίδην Βασίλειον, Ἰ. Ν. Εὐαγγελιστρίας, Σιδηρόκαστρον. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο. — Αἰδεσιμωτάτον Εὐθυμίου Ἀργύριον, Ἐφημέριον Ἰ. Ν. Κοιμήσεως Θεοτόκου, Ἐλάφου — Κατερίνης. Σᾶς ἀπαντῶμεν δι' ἰδιαιτέρας ἐπιστολῆς. — Αἰδεσιμωτάτον Παναγιώτην Λουμπαρδέαν, Σταυροχώριον Ψαρρῶν, Πάτρας. Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς σας ἐπληροφόρηθημεν τὸ πρῶτον διὰ τὴν χειροτονίαν σας. Λυπούμεθα διότι δὲν διατίθενται τόμοι παλαιῶν ἐτῶν. Σᾶς ἐνεγράψαμεν καὶ σᾶς ἀπεστείλαμεν τὰ ἐκδοθέντα τεύχη ἀπὸ 1/1/68, ἀπὸ τοῦδε καὶ εἰς τὸ ἐξῆς θὰ λαμβάνητε ἀνελλιπῶς τὸ Περιοδικόν. — Κύριον Καντζοῦρην Κωνσταντῖνον, Πλατ. Γεωργίου 20, Πάτρας. Ἐνεγράφητε καὶ σᾶς ἐπεστάλησαν τὰ ἀπὸ 1/1/68 ἐκδοθέντα τεύχη. — Αἰδεσιμωτάτον Νικόλαον Κοτσώνην, Ἐφημέριον

Ἱ.Ν. Ἀγ. Τριάδος Ἀμπελοκήπων, Ἐνταῦθα. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο. — Ἀργεντινήν Πρεσβείαν, Ἐνταῦθα. Σᾶς ἀπεστάλησαν τὰ ὑπ' ἀριθ. 10 καὶ 13-14 ζητηθέντα τεύχη. — Αἰδεσιμώτατον Παπᾶν Κωνσταντῖνον, Ἐφημέριον Κοιμησεως Θεοτόκου, Καρυδέας Καλεντζίου Ἰωαννίνων. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο. — Αἰδεσιμώτατον Χριστόπουλον Χρίστον, Καλαμάταν. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο. — Αἰδεσιμώτατον Γιαννακόπουλον Βασίλειον, Ἐφημέριον Ἱ.Ν. Ἀγ. Χαραλάμπους, Δάφνη Καλαβρύτων. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο. — Αἰδεσιμώτατον Σιφάκην Ἰωάννην, Χουδετσίου Πεδιάδες, Ἡράκλειον Κρήτης. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο. — Κύριον Σπυρ. Παπαφλωρᾶτον, Ἀκρίτα 23, Ἐνταῦθα. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο καὶ σᾶς ἀπεστάλη τὸ ζητηθὲν τεύχος. — Ἀρχιμανδρίτην Ἰωάννην Μαλλουρῆν, Βιβλιοπωλεῖον «Ζωή», Τρικούπη 100, Λευκωσίαν. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο. — Αἰδεσιμώτατον Μπρατσιώτην Ἰ. Δημήτριον, Ἀλιάρτον Λεβαδείας. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο καὶ σᾶς ἐπεστάλησαν τὰ ζητηθέντα τεύχη. — Centre d' Etudes «Istina» 45, rue de la Glacière, 75 — Paris 13e, France. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο. — Αἰδεσιμώτατον Γκορμόλιαν Ἀστέριον, Παλλήνην Ἀττικῆς. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο. — Αἰδεσιμώτατον Πουλήν Στέφανον, Θρασυβούλου 9, Ἀέριδες, Ἐνταῦθα. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Κων. Γ' Μπόνη, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου, Συμπόσιον Πατέρων. Οἱ Ἀποστολικοὶ Πατέρες. Εἰσαγωγή—Κείμενον—Σχόλια.—Ἐπίκαιρα: Ἡ ἐπίσκεψις τῶν ἀσθενῶν.—Αἱ ἐρωτήσεις κατὰ τὴν Ἱ. Ἐξομολόγησιν.—Ἡ καθαριότης εἰς τὸν Ναόν.—Οἱ νεωκόροι.—Τὰ λειτουργικὰ βιβλία.—Μητροπολίτου Τρίκης καὶ Σταγῶν Διονυσίου, Ἐκκλησία καὶ Κινηματογράφος.—Εὐαγγέλιον Δ. Θεοδώρου, Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου, Ἡ συνεργασία κληρικῶν καὶ λαϊκῶν ἐν τῇ ἐνοριακῇ ζωῇ (Β').—Ἀρχιμ. Ἀντωνίου Ρωμαίου, Μικρὰ θυσία—μεγάλῃ δύναμις.—Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, Ἐπιτάφιος στὸ Μεγάλο Βασίλειον. Ἀπόδοσις Θεοδόσῃ Σπεράντσα.—Φ. Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὰ κανονικὰ καὶ ἄλλες ἀπορίες.—Ἐκλεκτὰς σελίδες ἀπὸ τὸν Ἱερὸ Χρυσόστομον, Ἀπὸ τοῦ γνωρίζεται ὁ ἄνθρωπος τοῦ ἔχει πραγματικὴ πίστις κ' ὅτι ὁ θυμὸς κάνει τὸν ἄνθρωπο θηρίον. Ἀπόδοσις Ἀνθίμου Θεολογίτη.—Βασ. Μουστάκη, Στὸ περιθώριον τῆς Ἀγίας Γραφῆς.—Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Μακαριώτατον.—Εἰδήσεις τοῦ TAKE.—Ἀλληλογραφία.

Τύποις: ΤΣΙΡΩΝΗ (Μονοτυπικὰ Συγκροτήματα)
Ὀδὸς Ἀέρορμαν 185, Ἀθήναι — Τηλέφ. 530.318.

Ὑπεύθυνος Τυπογραφείου: Δημήτριος Β. Δεσποτάκης
Λεωφόρος Ἡρώων 26, Περιστέρι